

RF – Rogalandsforskning. <http://www.rf.no>

Christin Berg og Ståle Opedal

**Mer frivillig innsats?
Evaluering av ny tilskuddsordning til
lokale idrettslag**

Arbeidsnotat RF – 2002/101

Prosjektets tittel: Evaluering av ny tilskuddsordning til lokale idrettslag

Oppdragsgiver: Kultur- og kirke departementet

ISBN: 82-490-0186-9

Gradering: Åpen

RF - Rogalandsforskning er sertifisert etter et kvalitetssystem basert på NS - EN ISO 9001

Forord

Dette notatet er andre underveisrapportering fra evalueringen av ny tilskuddsordning til lokale idrettslag. Siktemålet med tilskuddsordningen er å bedre rammevilkårene for frivillig, medlemsbasert virke for barn og ungdom. RF-Rogalandforskning evaluerer tilskuddsordningen på oppdrag for Kultur- og kirkedepartementet. I notatet har vi benyttet departementets tidligere navn, Kulturdepartementet, siden det omhandler en periode før departementet skiftet navn 1.1.2002.

Tilskuddsordningen ble iverksatt i år 2000. Ved å ta 10 prosent av idrettens andel av spillemiddeloverskuddet er det skaffet til veie i overkant av 80 mill kr årlig til den lokale idretten. Departementet fordeler midlene på kommunene, mens idrettsrådene lager innstilling til Norges idrettsforbund og Olympiske komite (NIF) om hvordan midlene skal fordeles på idrettslagene i den enkelte kommune. I 2001 har Vestfold idrettskrets stått for registreringen av utbetalingene, mens NIF sentralt har foretatt selve utbetalingene til idrettslagene.

I det første notatet fra evalueringen ble det særlig fokusert på responsen lokalt – på fordelingsprosessene og de fordelingsnøkler som ble valgt (jf Berg og Opedal 2001). I dette notatet går vi nærmere inn på spørsmålet om tilskuddsordningen bidrar til å stimulere den frivillige innsatsen lokalt. Tanken med tilskuddsordningen er at den skal styrke primæraktivitetene i idrettslagene gjennom frivillig innsats. Det er selvsagt for tidlig å felle noen endelig dom, men vi har kartlagt foreløpige erfaringer og hvilke forventninger en har til ordningen på lengre sikt.

Vi vil takke informantene i idrettsrådene, idrettslagene og idrettskretsene som velvillig har stilt opp for intervjuer. En stor takk også til alle idrettsrådslederne som svarte på et omfattende spørreskjema våren 2001, samt til representanter i departementet og NIF som har stilt opp for samtaler og bistått med skriftlig materiale. Også en takk til forskningsleder Hilmar Rommetvedt som har kommentert innholdet i notatet.

Stavanger 10 april 2002

Ståle Opedal
prosjektleder

Innhold

Sammendrag	4
1 INNLEDNING	10
1.1 Tilskuddsordningens begrunnelse og retningslinjer	11
1.2 Tilskuddsordningen – redningsplanke for den frivillige innsatsen?	12
1.3 Noen betingelser for effekt på den frivillige innsatsen	14
1.4 Metode og data	16
2 DEN LOKALE FORDELINGSPROSESSEN	18
2.1 Innledning	18
2.2 Lokal fordelingsprosess i år 2000	19
2.3 Endringer i den lokale prosessen i 2001	22
3 IDRETTSRÅDENES BEHANDLING	27
3.1 Innledning	27
3.2 Idrettsrådenes valg av fordelingsnøkler i år 2000	27
3.3 Endringer i valg av fordelingsnøkler i 2001	29
3.3.1 Byråkratiseres tilskuddsordningen?	33
3.3.2 Hvem bør få støtte?	34
3.4 Synspunkter på informasjon og overordnede retningslinjer	37
3.5 Årsaker til at noen idrettsråd ikke fordelte midler i år 2000	40
3.5.1 Gikk det bedre i år 2001?	41
4 BRUKEN OG FORVENTEDE VIRKNINGER AV TILSKUDDSMIDLENE	45
4.1 Innledning	45
4.2 Fordeling av midlene i idrettslagene	45
4.3 Bruken av tilskuddsmidlene i idrettslagene	48
4.4 Mulige effekter av aktivitetsmidlene	52

Sammendrag

I evalueringen av den nye tilskuddsordningen til lokale idrettslag er et av de sentrale spørsmålene om ordningen gir et løft for det frivillige engasjementet i idrettslagene. Tilskuddsmidlene skal bidra til å styrke idrettslagenes primæraktiviteter gjennom frivillig innsats. I dette notatet går vi nærmere inn på ordningens betydning for den frivillige innsatsen lokalt. Notatet dekker både oppstartsåret 2000 og eventuelle endringer i 2001. Vi har fokusert på disse problemstillingene:

- Hva slags fordelingsprosesser gjennomførte idrettsrådene i 2000? Har det skjedd endringer i 2001 sammenlignet med oppstartsåret?
- Hvilke fordelingsnøkler valgte idrettsrådene i 2000? Har det skjedd endringer i 2001? Hvorfor fikk ikke enkelte idrettsråd fordelt midlene i 2000? Hvordan oppleves Kulturdepartementets retningslinjer og anbefalingene fra NIF? Skjer det en byråkratisering av tilskuddsordningen?
- Hva skjer i idrettslagene som mottar støtte? Hva brukes pengene til? Er tilskuddsordningen et godt virkemiddel for å fremme den frivillige innsatsen?

Notatet bygger på data fra en spørreskjemaundersøkelse til idrettsrådslederne. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2001 og dekker primært erfaringene med oppstartsåret for ordningen. Vi har dermed fått en nærmere sjekk av resultatene som ble rapportert i forrige arbeidsnotat (jf Berg og Opedal 2001). I 2001 er det gjennomført en ny studie av innstillingene fra idrettsrådene, samt intervjuer med daglige ledere i 21 idrettslag. Videre er det gjennomført intervjuer med 20 rådsledere, samt 12 representanter for idrettskretsene.

Stimuleres det frivillige engasjementet?

Studien viser at den lokale idretten har et optimistisk syn på den nye tilskuddsordningen. Den bidrar til å redusere det økonomiske presset i idrettslagene, og den ser ut til å ha en vitaliserende effekt på idrettsrådene. Lokalledet i idretten har på den måten fått bedret rammevilkårene for den virksomheten de driver. Rådslederne har klare forventninger til at ordningen etter hvert vil gjøre det lettere å rekruttere frivillige til idrettslagene, og at mer av tiden kan brukes på medlemskontakt og rekruttering av nye medlemmer. Argumentet er at et redusert økonomisk press i lagene kan gjøre det mer attraktivt for frivillige å engasjere seg i lagene, og at dette kan bidra til å utvikle og fornye tilbudet slik at flere medlemmer kan rekrutteres.

Det ser også ut til at lokalledet har utnyttet frihetsgradene i tilskuddsordningen. Mangfoldet lokalt er ganske stort når det gjelder *organisering* av fordelingsprosessen. Det store flertall av idrettsrådene har involvert idrettslagene ved fordelingen av midlene. De mest vanlige tiltakene har vært å sende ut skriftlig informasjon til lagene og gjennomføre fellesmøter. Særlig i de større kommunene har slik involvering vært vanlig. I de mindre kommunene har idrettsrådets styre i større grad truffet vedtak om fordeling uten involvering av lagene. Men i de fleste av disse kommunene er alle lagene

i kommunen representert i idrettsrådets styre. Behovet for særskilt involvering av idrettslagene har dermed sannsynligvis vært mindre enn i de større kommunene. I 2001 har enda flere idrettsråd valgt å involvere lagene i fordelingsprosessen. Hele 92 prosent av idrettsrådene har i 2001 involvert idrettslagene på en eller annen måte i forbindelse med fordelingen av tilskuddsmidlene mot 81 prosent året før.

Også i valg av *fordelingsnøkler* er det mangfold. Spørreskjemaundersøkelsen bekrefter funnene i det forrige arbeidsnotatet, nemlig at 1/3 av idrettsrådene i 2000 valgte en enkel ”per hode-modell” ved fordelingen av midlene, mens 2/3 av rådene valgte å premiere bestemte aktiviteter og grupper i idrettslagene. Særlig ungdom, barneidrettsskoler og nye aktiviteter er blitt prioritert, mens likestillingstiltak, sosiale tilbud og til dels utøvere med spesielle behov ikke har nådd opp i samme grad. I 2001 er det enda flere idrettsråd som har lagt vekt på aktiviteten i idrettslagene ved fordelingen av midlene. Ca 86 prosent av idrettsrådene har i 2001 valgt å premiere bestemte grupper og aktiviteter i idrettslagene mot ca 2/3 året før.

Idrettslagene har valgt ulike modeller for fordelingen av midlene *internt* i laget. Noen har fordelt midlene etter antall barne- og ungdomsmedlemmer i grupper og avdelinger. Andre har lagt vekt på eksisterende aktivitet i gruppene når de har fordelt midlene, mens andre igjen har bedt om søknader fra gruppene som grunnlag for fordelingen. Det er også eksempler på at midlene er fordelt av styret etter en generell behovsvurdering eller på basis av budsjettforslag fra gruppene. Det er ingen klar sammenheng mellom den fordelingsmodell som idrettsrådet har valgt og den interne fordelingsmodellen som lagene har valgt. Variasjonen er stor når det gjelder *bruken* av midlene.

Treningsaktiviteter, nye tilbud, barneidrettsskoler, opplæring og utstyrskjøp, ser ut til å være de mest populære bruksområdene. Bruk av tilskuddsmidlene til lønn og honorarer kommer lengre ned på lista. I år 2000 mottok ca 5000 idrettslag kr 16 000,- i gjennomsnitt. Dette utgjør i snitt 3,5 prosent av lagenes inntekter.

Mangfoldet av fordelingsprosesser og fordelingsnøkler viser at lokalidretten langt på veg har tatt hansken og utnyttet frihetsgradene i ordningen. Dette underbygges ved at idrettsrådene og idrettslagene holdes fram som de mest innflytelsesrike i forhold til fordelingen av midlene. Men det betyr ikke at Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger er uten betydning lokalt. Idrettsrådenes prioriteringer reflekterer på flere felt overordnede signaler – blant annet når det gjelder prioritering av ungdom, barneidrettsskoler og tildels utøvere med spesielle behov.

Mulige barrierer mot økt frivillig innsats

Faglitteraturen har identifisert en rekke faktorer som påvirker det frivillige engasjementet i befolkningen – alt fra generelle trekk ved samfunnsutviklingen til konkrete og påvirkelige forhold ved organiseringen av frivillig sektor. I notatet har vi pekt på fire forhold som kan legge hindringer i veien for ønsket om mer frivillig innsats.

Det ene er at den lokale idretten er i tvil om tilskuddsmidlene vil føre til at idrettslagene bruker mindre tid på å skaffe inntekter (f eks gjennom kakelotterier, loppemarkeder og loddsalg). Strevet med å skaffe inntekter til lagene er pekt på som en viktig årsak til at potensielle frivillige lar være å engasjere seg eller ikke påtar seg lederverv. Reduseres

tiden som går med til å skaffe inntekter er tanken at mer tid kan brukes på de lystbetonte aktivitetene i lagene og gjøre terskelen for å yte frivillig innsats lavere.

I stedet kan det se ut til at midlene fra tilskuddsordningen i stor grad kommer i tillegg til de andre inntektene idrettslagene har. De inntektsbringende tiltakene gjennomføres i stor grad som før. Dette kan skyldes at midlene fra tilskuddsordningen er for små til å kompensere for bortfall av inntekter fra kakeotterier og lignende. Som vist i notatet er midlene fra tilskuddsordningen mindre enn de inntekter lagene skaffer seg gjennom ulike inntektsbringende tiltak. Det kan også hende at den lokale idretten ikke ser noen klar sammenheng mellom de inntektsbringende tiltakene og problemene med å rekruttere og beholde frivillige. Med en mindre presset økonomisk situasjon i lagene kan oppgavene bli mer lystbetonte selv om det ikke kuttes ned på kakeotterier og lignende. Flere har pekt på at en mindre presset økonomisk situasjon i seg selv er et bidrag til å lette rekrutteringen av ledere og trenere til den lokale idretten. Med økte inntekter kan det bli lettere å utvikle nye aktiviteter. Flere aktiviteter kan i neste omgang gi økt behov for frivillig innsats og nye aktiviteter kan bedre rekrutteringen av barn og ungdom. Det kan dermed tenkes at den lokale idretten ikke ser på de inntektsbringende tiltakene som en vesentlig barriere mot den frivillige innsatsen.

En annen mulig barriere mot økt frivillig mobilisering er en *byråkratisering* av tilskuddsordningen. Mange av idrettsrådene har foretatt en ganske detaljert kartlegging av aktivitet og medlemmer i idrettslagene og noen har bedt om søknader som grunnlag for fordelingen. Idrettsrådslederne tror selv at dette ikke fører til at idrettslagene må bruke vesentlig mer tid på søknader og statistikk. Oppfatningen på lagsnivå er noe mer nyansert. Flere av lagslederne peker på tendenser til byråkratisering av ordningen gjennom nye krav om aktivitetsregistrering og søknader. De er opptatt av å få til en samordning av det som kreves av aktivitets- og medlemsregistrering i lagene. NIF har oppfordret idrettsrådene om i større grad å benytte opplysninger innhentet i forbindelse med den årlige idrettsregistreringen. På den måten kan en unngå at idrettslagene må ut med de samme opplysningene flere ganger. Problemet for en del av idrettsrådene har vært at idrettsregistreringen hittil ikke alltid har inneholdt alle opplysninger om lagene.

Å be idrettsrådene om å forenkle fordelingen og kutte ut alt som heter skjemaer og rapportering kan også ha negative virkninger. Det kan gå utover idrettsrådenes autoritet og styringsmuligheter. Ved å gi idrettsrådene innflytelse over fordelingen av tilskuddsmidlene har en ønsket å styrke idrettsrådene og lokaldemokratiet i idretten. Kuttet alt av skjemaer ut kan idrettsrådene få dårligere oversikt over aktiviteter i lagene noe som kan gjøre fordelingen av tilskuddsmidlene mindre målrettet. Dermed kan det bli verre å få ivaretatt ønsket om at midlene skal komme barn og ungdom, jenter og utøvere med spesielle behov til gode. Men blir styringen fra idrettsrådenes side for sterk kan det gå utover kravet om at midlene skal være grunnstøtte til lagene, det vil si at lagene skal ha stor frihet i disponeringen av midlene. Slik råderett kan være viktig for å stimulere den frivillige innsatsen i idrettslagene. Det kan dermed være et visst spenningsforhold mellom ønsket om å styrke idrettsrådene og ønsket om å stimulere primæraktivitetene og det frivillige engasjementet i lagene.

En tredje mulig barriere er at andre instanser enn staten *kutter* i sine tilskudd til den lokale idretten. Få av idrettsrådslederne går god for en påstand om at kommunale

myndigheter og sponsorer vil øke sin støtte til den lokale idretten som følge av tilskuddsordningen. De lokale idrettsorganisasjonene har da også blitt oppfordret av NIF om å føre nøye tilsyn med utviklingen i den kommunale støtten. Flere eksempler på kommunale kutt har blitt nevnt i intervjuene på idrettslags-, råds- og krets nivå høsten 2000 og høsten 2001. Problemet har vært å knytte disse kuttene til den nye tilskuddsordningen. I samtaler med representanter for de kommunene hvor slike kutt har forekommet, har det gjerne kommet fram et mer nyansert bilde av årsakene til kuttene. Men dette er en problemstilling som vil kreve nøye overvåking etter hvert som tilskuddsordningen blir bedre kjent rundt omkring i kommunene.

Til sist har det vært en diskusjon om hvor bredt tilskuddsmidlene skulle fordeles på lokale lag og foreninger. NIF anbefalte idrettsrådene i 2001 om kun å fordele midler til idrettslag som er medlemmer av NIF og som ellers oppfyller Kulturdepartementets retningslinjer. Kanskje ville en ha oppnådd en mer rettferdig fordeling og en sterkere mobilisering av frivillig innsats om også lokale lag og foreninger som har idrett/fysisk aktivitet som sitt hovedformål, men ikke er medlem i NIF, fikk støtte gjennom tilskuddsordningen. Ett eksempel kunne være en lokal snowboard-klubb som har valgt å stå utenfor NIF. Kulturdepartementet har understreket at også lokale lag og foreninger som har idrett/fysisk aktivitet som hovedformål, men står utenfor NIF, kan tildeles midler gjennom tilskuddsordningen.

Overordnet styring sett fra lokalleddet i idretten

Både idrettsrådene og –lagene er stilt spørsmål om hvordan de opplever de sentrale styringssignalene og den informasjon de har fått om ordningen. I idrettsrådene synes det være ganske stor tilfredshet med både retningslinjer, anbefalinger og generell informasjon. Det store flertall av rådsledere går ikke god for en påstand om at Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger er uklare. Flertallet mener også at de har fått tilfredsstillende informasjon både fra Kulturdepartementet og NIF. På lagsnivå er det imidlertid tegn som tyder på at informasjonen ikke har nådd fram til alle. Det må også legges til at relativt mange idrettsråd ikke har valgt å legge vekt på Kulturdepartementets retningslinjer om at likestillingsaspektet og utøvere med spesielle behov, skal ivaretas i fordelingen. Men selv om idrettsrådet ikke har tatt slike hensyn kan likevel lagene ha lagt vekt på retningslinjene i sin interne fordeling av midlene.

Den nåværende modellen for statens fordeling av støtten på *idrettsrådene*, oppnår relativt stor støtte blant idrettsrådslederne (fordelt etter andel barn og ungdom i befolkningen). Rådslederne er imidlertid delt på midten i synet på om en i stedet bør gå over til en modell der registrert aktivitet er utslagsgivende for denne fordelingen. Når det gjelder idrettsrådenes fordeling av midlene på *idrettslagene* ønsker rådslederne at både antall barne- og ungdomsmedlemmer og (annen) registrert aktivitet bør telle med ved fordelingen. I år 2000 var det ca 40 prosent av idrettsrådene som valgte en slik kombinert modell. I 2001 var denne andelen økt til hele 76 prosent.

Hvorfor ting tar tid

I år 2000 ble fordelingen av midlene alvorlig forsinket i over 5 prosent av kommunene. I noen av disse ble det ikke foretatt fordeling i det hele tatt slik at midlene ble overført til "potten" for 2001. Dels skyldtes forsinkelsene dårlig fungerende idrettsråd, eller at idrettsrådet tok på seg krevende oppgaver med å kartlegge aktivitet og å involvere lagene i fordelingsprosessen. Også svikt i kommunikasjonen mellom idrettsrådene og NIF sentralt kan ha medvirket til noen av forsinkelsene eller manglende utbetaling.

I år 2001 ble det foretatt endringer i utbetalingsprosedyren blant annet ved at kretsene har vært sterkere involvert. Dette har sikret at tilskuddsmidlene ble utbetalt innen den fristen som NIF satte for fordeling av midlene. Kun fordelingen i Kristiansand ble forsinket på grunn av den fordelingsnøkkel som idrettsrådet la til grunn for fordelingen.

Men fortsatt er det en ganske langdryg prosess fra tilskuddsmidlene stilles til rådighet om våren til de er utbetalt til idrettslagene et godt stykke ut på høsten. Her har flere forhold betydning. Det ene er at midlene stilles til rådighet rett før sommer og ferietid. Skjer ikke fordelingen før sommeren må gjerne idrettsrådet vente til skolestart i august før de får startet fordelingsprosessen. Det andre er at en del *idrettslag* har ganske romslig økonomi og derfor ikke kan sies å forhaste seg når det gjelder å svare på henvendelser fra idrettsrådet. Også mangel på frivillige i idrettslagene til å ta seg av ønsker fra idrettsrådet om opplysninger kan medvirke til forsinkelser. Det samme kan mangel på informasjon i idrettslagene om selve ordningen.

På *idrettsrådsnivå* har flere forhold bidratt til å forsinke fordelingen. Det ene er, som nevnt over, at noen idrettsråd fungerer dårlig. Det andre er at flere idrettsråd i 2001 har gjennomført brede fordelingsprosesser. En utilsiktet virkning av denne positive utviklingen er at det har tatt noe lengre tid før endelig fordelingsvedtak er blitt truffet. Til sist har ikke alle idrettsråd kunnet basere seg på informasjon fra den elektroniske årsrapporteringen. Noen idrettslag har ikke rapportert i tide, mens andre har lagt inn ufullstendig informasjon. Dermed har en rekke idrettsråd gått ut med eget skjema til lagene der de har bedt om ulike opplysninger. Også dette kan ha medvirket til at utbetalingene til idrettslagene har tatt noe tid.

Når det gjelder fordelingen av 2002-midlene har NIF anbefalt idrettsrådene om å ta opp fordelingen av aktivitetsmidlene som et fast punkt på idrettsrådenes årsmøter. Der kan idrettslagene inviteres til diskusjon om hvilke kriterier som årets fordeling bør følge. På møtet kan det treffes vedtak om hvilke kriterier som skal gjelde for årets fordeling, men der styret får i fullmakt av idrettsrådet i plenum til å foreta nødvendige korreksjoner i samsvar med Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger når disse foreligger. Dermed kan styret raskt gjøre de nødvendige endringer når brevene fra Kulturdepartementet og NIF er klar i slutten av mai måned. Innstillingene fra idrettsrådet kan da foreligge tidligere og lagene kan motta midlene raskere.

Vegen videre i evalueringen

Dette arbeidsnotatet inngår i arbeidet med å etablere et referansepunkt for evalueringen for på den måten å kunne måle resultatene av tilskuddsordningen over tid (dvs et ledd i

resultatevalueringen). I tillegg går notatet inn på de lokale fordelingsprosessene i år 2000 og 2001 (dvs et ledd i den løpende prosessevalueringen av ordningen).

Under gir vi en punktvis framstilling av planlagte arbeidsoppgaver i 2002:

- *Analyse av data fra idrettslagsundersøkelsen til ISF.* I den nye idrettslagsundersøkelsen til Institutt for samfunnsforskning, som gjennomføres høsten 2001, har vi fått med spørsmål som direkte tar for seg den nye tilskuddsordningen. Datamaterialet vil foreligge tidlig i 2002. En av de viktige oppgavene i 2002 vil være å gjøre en analyse av dette materialet for å finne ut mer om hva som har skjert i idrettslagene og hvordan tilskuddsordningen oppleves.
- *Kvalitativ studie av idrettslagene.* Ved hjelp av spørreskjemaundersøkelsene til idrettsrådslederne og idrettslagsundersøkelsen, får vi en del kunnskap om hvilke effekter tilskuddsordningen har eller forventes å ha. For å få en bedre forståelse av hva slags effekter det er snakk om planlegger vi å gjøre intervjuer med et utvalg idrettslag i de 12 case-kommunene.
- *Studie av utviklingen i den kommunale støtten til lokalidretten.* Undersøkelsene så langt viser at mange innen den organiserte idretten er bekymret for at kommunene kutter i støtten til den lokale idretten. Vi planlegger derfor å gjøre en nærmere oppfølgingen av denne problemstillingen i 2002 ved hjelp av intervjuer i utvalgte kommuner, med representanter for den lokale idretten og regnskapsmateriale.
- *Dokumentstudie av innstillingene fra idrettsrådene for 2002.* I likhet med årene 2000 og 2001 ønsker vi å gjennomføre en studie av innstillingene fra idrettsrådene. Denne studien gir oss mulighet til å følge utviklingen over tid og identifisere eventuelle endringer når det gjelder fordelingen av tilskuddsmidlene. Dette forutsetter at innstillingene inneholder informasjon som gjør en slik studie mulig.

1 Innledning

Kulturdepartementet etablerte i år 2000 en ny tilskuddsordning til lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom. Ved å ta 10 prosent av idrettens andel av spillemiddeloverskuddet er det skaffet til veie i overkant av 80 mill kr årlig. I år 2000 ble det avsatt 81,2 mill kr, mens det i 2001 ble avsatt 84,4 mill kr. Noe av økningen skyldes at ikke hele potten ble fordelt i år 2000. Midlene skal gå uavkortet til den lokale idretten og være et håndslag for å bedre vilkårene for frivillig og medlemsbasert virke for barn og ungdom. Det er de lokale, frivillige idrettslagene som er satt i fokus, men idrettsrådene har fått en viktig rolle i forhold til den lokale fordelingen av pengene.

I evalueringen som RF-Rogalandsforskning gjør for Kulturdepartementet er et av de sentrale spørsmålene om den nye tilskuddsordningen gir et løft for det frivillige engasjementet i idrettslagene. Mens vi i det forrige notatet fra evalueringen fokuserte mest på de lokale fordelingsprosessene og idrettsrådenes fordeling av pengene, går vi i dette notatet nærmere inn på om den frivillige innsatsen fremmes. Siktemålet med tilskuddsordningen er å styrke idrettslagenes primæraktiviteter gjennom frivillig innsats. Notatet tar for seg sider ved både den lokale fordelingsprosessen og mulige virkninger.

I det forrige notatet baserte vi framstillingen på intervjuer med representanter for utvalgte idrettsråd, idrettslag, kretser og kommunale myndigheter. Det ble også gjort en studie av 186 innstillinger fra idrettsrådene for å undersøke hvordan de hadde fordelt pengene. For å få en mer systematisk sjekk av oppstartsåret til ordningen gjennomførte vi våren 2001 en spørreskjemaundersøkelse blant idrettsrådslederne. For å fange opp eventuelle endringer i 2001 er det gjennomført intervjuer med et utvalg idrettsrådsledere, ledere i idrettslag og representanter for noen av idrettskretsene. Idrettsrådslederne ble også spurt i spørreskjemaundersøkelsen om de ville gjøre endringer i 2001 og angi hvilke endringer det i så fall dreide seg om.

Dette notatet dekker dermed både oppstartsåret 2000 og eventuelle endringer i 2001. I notatet har fokusert på disse problemstillingene:

- Hva slags fordelingsprosesser gjennomførte idrettsrådene i 2000? Har det skjedd endringer i 2001 sammenlignet med oppstartsåret?
- Hvilke fordelingsnøkler valgte idrettsrådene i 2000? Har det skjedd endringer i 2001? Hvorfor fikk ikke enkelte idrettsråd fordelt midlene i 2000? Hvordan oppleves Kulturdepartementets retningslinjer og anbefalingene fra NIF? Skjer det en byråkratisering av tilskuddsordningen?
- Hva skjer i idrettslagene som mottar støtte? Hva brukes pengene til? Er tilskuddsordningen et godt virkemiddel for å fremme den frivillige innsatsen?

Det første strekpunktet inngår i kapittel 2, det andre strekpunktet er utgangspunkt for kapittel 3, mens det tredje strekpunktet omhandles i kapittel 4.

1.1 Tilskuddsordningens begrunnelse og retningslinjer

Utvalgte offentlige dokumenter viser hvilke forhåpninger og føringer som er knyttet til tilskuddsordningen¹. I idrettsmeldingen (St meld nr 14, 1999-2000) er ordningen begrunnet med at mange av idrettslagene sliter med dårlig økonomi og at mye av tiden i idrettslagene går med til å skaffe inntekter. Lagene har problemer med å rekruttere og beholde tillitsvalgte, ledere og trenere og frafallet har, i alle fall inntil år 2000, vært stort blant de unge medlemmene. Gjennom tilskuddsordningen vil lagene kunne bruke mer av tiden på direkte aktivitetsskapende arbeid, og mindre tid på å skaffe inntekter. Dermed kan det bli mer attraktivt å påta seg tillitsverv.

Frivillig innsats er i statens øyne, knyttet til den samfunnsnytte innsatsen fører med seg (jf ”frivillighetsmeldingen” St meld nr 27, 1996-97). Deltakelse i demokratiske organisasjoner ses som en læringsprosess og en måte å styrke demokratiet på. Deltakelsen skaper også sosial tilhørighet og bidrar til å bedre folks helse, samt skape trygge oppvekstmiljøer. Til sist er det poengtert at den statlige støtten skal gi lokalnivået mulighet for å artikulere interesser på vegne av det mangfold av interesser som fins lokalt. Lokalnivået skal selv ha makt og myndighet til å påvirke idretten.

Kulturdepartementet har ønsket en åpen grunnstøtteordning der det er rom for lokal styring av midlene. De statlige kravene er at tilskuddet skal tilfalle lokale idrettslag som driver (idrettslig) virksomhet for barn og/eller ungdom. Minst 1/3 av midlene skal tilfalle hver målgruppe. Også likestillingsaspektet og utøvere med spesielle behov (bl a funksjonshemmede) skal ivaretas ved fordelingen. På den måten er mye av ansvaret for å gjøre prioriteringer lagt på idrettsrådene og -lagene i den enkelte kommune. Gjennom å ta i bruk den demokratiske beslutningsstrukturen lokalt er det forventet at idrettsrådene og -lagene kommer fram til beslutninger som samler bred støtte blant de involverte og berørte. Kulturdepartementets retningslinjer er ikke endret fra år 2000 til 2001. Idrettsorganisasjonene har dermed vært stilt ovenfor de samme statlige retningslinjene begge disse årene.

Idrettsforbundet (NIF) har i sterkere grad gjort seg til talsmann for å målrette bruken av tilskuddene. Ved å øremerke pengene til bestemte målgrupper og aktiviteter lokalt (ungdom, idrettsskoler, opplæring/utdanning, nye aktiviteter) er oppfatningen at pengene vil få sterkere effekt enn om de risles utover lagenes ulike aktiviteter og oppgaver. NIF anbefalte derfor idrettsrådene i år 2000 om å prioritere ungdom (helst med 2/3 av midlene), oppstart og drift av idrettsskoler for barn, opplæring og utdanning, samt tilgodese utøvere med spesielle behov. NIF oppfordret også idrettsrådene om å premiere idrettslag som var flinke til å tilrettelegge for likeverdige aktivitetstilbud for jenter og gutter. Idrettsrådene ble også anbefalt å avholde et fellesmøte med idrettslagene og sørge for at barn og ungdom ble hørt i prosessen. Idrettsrådene ble til sist anbefalt å trekke med nye idrettslag/-miljøer som tilrettelegger aktivitet for ungdom.

¹ For en nærmere gjennomgang av ulike offentlige dokumenter som omtaler tilskuddsordningen, se Berg og Opedal (2001), ss 14-17.

I 2001 ble det foretatt enkelte endringer i anbefalingene fra NIF. Det gjelder både i forhold til aktiviteter de ønsker skal bli ivarettatt lokalt og selve tildelingsrutinen. Det ene er at utdanning og opplæring ikke lenger er en del av anbefalingene. Heller ikke likestillingsaspektet er lenger omtalt eksplisitt, men dette hensynet er som kjent en del av retningslinjene til Kulturdepartementet. Når det gjelder idrettsskoler er det i de nye anbefalingene lagt vekt på å tilgodese idrettslag som *driver* idrettsskole. At oppstart av nye idrettsskoler ikke er nevnt i anbefalingene må ses i sammenheng med at oppstartstilskudd fra 2001 på ny ytes av NIF sentralt etter lokal søknad. Det er også foretatt noen presiseringer. Det ene er at idrettslagene ikke skriftlig skal søke om penger og ikke skriftlig rapportere utover ordinær regnskapsførsel. Det andre er at det ikke er ønskelig kun å bruke ”hødestøtte” som kriterium for tildeling. Det tredje er at det ikke er ønskelig med en kopiering av kommunenes eventuelle tilskuddsordning. Videre ble det presisert at kun idrettslag eller virksomhet som er utsprunget fra idrettslag som er medlemmer av NIF, er tilskuddsberettiget. Hvert idrettsråd fikk på den bakgrunn en liste over idrettslagene i kommunen som oppfylte disse kriteriene.

Kulturdepartementet har imidlertid understreket at også foreninger og lag som ikke er tilsluttet NIF kan få midler gjennom støtteordningen. Har laget eller foreningen idrett/fysisk aktivitet som hovedformål, og har aktiviteter for barn og ungdom, kan de tildeles midler fra støtteordningen selv om de ikke er tilsluttet NIF.

I år 2001 ble det også foretatt enkelte endringer i forhold til tildelingsrutinene. Det ene er at ingen idrettslag bør tildeles beløp under kr 1000. Det andre er at pengene til det enkelte idrettslag skulle utbetales i én omgang. I år 2000 var det en del idrettslag som ønsket å foreta utbetalingen i to omganger. Det tredje er at innstillingen fra idrettsrådene skulle sendes idrettskretsen for kvalitetssikring før den ble sendt videre for registrering av Vestfold idrettskrets. I år 2000 ble innstillingene sendt direkte til NIF for utbetaling, men med kopi til idrettskretsen. Det nye i 2001 var at kretsen sjekket alle formalia før innstillingen ble sendt videre for registrering og utbetaling. I år 2001 ble det også satt en mer utvetydig frist for innsendelse av idrettsrådenes innstillinger. Siste frist for utbetaling ble satt til 1 desember. Eventuelt restbeløp ville deretter bli overført til neste år.

Alt i alt ble det foretatt ganske mange endringer og presiseringer i anbefalingene fra NIF. Både de statlige retningslinjene til Kulturdepartementet og anbefalingene fra NIF, gir begge signaler i forhold til *hva* og *hvem* som skal/bør tilgodeses gjennom ordningen. Men det er også gitt rom *for lokal styring* av midlene både fordi de statlige retningslinjene er få og fordi NIFs anbefalinger er oppfordringer til idrettsrådene – ikke krav de må følge.

1.2 Tilskuddsordningen – redningsplanke for den frivillige innsatsen?

Er statlige tilskudd et egnet virkemiddel for å fremme den frivillige innsatsen i idrettslagene? I dette avsnittet går vi kort inn på hvilken situasjon som møter den nye tilskuddsordningen når det gjelder frivillig innsats i den lokale idretten. Vi drøfter også et sett betingelser vi antar må være oppfylt om økte statlige tilskudd skal gi mer frivillig innsats i de lokale idrettslagene.

Noen vil sikkert mene at det er noe paradoksalt over det å gi mer penger til den lokale idretten for å styrke den frivillige innsatsen – som gjerne er *ubetalt* arbeid. Er det rimelig å vente at mer offentlig støtte skal føre til mer frivillig innsats i idrettslagene? Eller er idrettslagene snarere fanget av en samfunnsutvikling der selv friske penger kommer til kort i forhold til ønsket om mer frivillig innsats?

Fra ulikt hold hevdes det at det tradisjonelle og medlemsbaserte idrettslaget går en tøff tid i møte. Medlemmene vil bare nyte, ikke yte, påstås det. Konkurransen fra kommersielle tilbud skjerper kampen om medlemmene. Økende individualisme blant folk fører til vandringer fra det ene aktivitetstilbudet til det andre. Dermed blir båndene til de frivillige organisasjonene løsere, aktiviteten settes i sentrum, mens interdemokrati og forpliktelser knyttet til medlemskapet skyves til side.

Men samtidig med alle bekymringene for fremtiden viser det meste av statistikken at frivilligheten i idretten ikke har det så aller verst. Levekårsundersøkelsene til Statistisk sentralbyrå viser at den høye medlemsandelen til idretten i forhold til befolkningen holder seg bra. Faktisk har den vist en økning fra 28,2 i 1983 til 30 prosent i 1997. I samme periode har andelen medlemmer som yter en eller annen form for frivillig innsats økt fra 56 prosent i 1983 til 69 prosent i 1997. I boka "Frivillig innsats" konkluderer forfatterne på basis av en stor undersøkelse, med at Norge har en vital frivillig sektor (Wollebæk m fl 2000). Og en fersk idrettslagsundersøkelse i regi av Institutt for samfunnsforskning viser at i 2 av 3 norske idrettslag utføres alt arbeid av frivillige (Enjolras og Seippel 2001). Ryggraden er fortsatt de frivillige i idrettslagene.

Det er likevel et par problemer som er interessante sett i lys av den nye tilskuddsordningen. Det ene er en påvisning av at det frivillige arbeidet i idrettslagene er mindre lystbetont enn for andre typer frivillige organisasjoner (Wollebæk m fl 2000). Båndene mellom organisasjonene og de frivillige er også svakere for idrettslagene enn for andre organisasjonstyper. Frivillige innen idretten skiller seg ut med en relativt høy andel som føler seg presset til å delta i det frivillige arbeidet. Dette gjør nødvendigvis idretten sårbar for endringer i deltakernes motivasjon og livssituasjon.

Det andre er at mange av de frivillige lederne i idretten mener at de bruker (for) mye tid på å skaffe inntekter til idrettslaget - en tid de heller hadde ønsket de kunne bruke på å rekruttere nye medlemmer og holde kontakt med medlemmene. Sannsynligvis er denne tidsbruken med å på forklare noe av det ubehagelige ved å være frivillig i idretten: Det blir for mange aktiviteter i lagene som ikke korresponderer med de frivilliges motiver for å delta og engasjere seg i laget. Det kan bety problemer for rekrutteringen av frivillige og at de velger å hoppe av etter kort tid. For eksempel kan foreldre holde barna unna idrettslaget i frykt for å bli trukket inn i masse dugnadsarbeid. Dette forutsetter at den enkelte faktisk veier fordeler og ulemper, men idealisme, tradisjon og

forventninger kan i vel så stor grad være styrende for om en deltar som frivillig eller ikke². I så fall betyr det neppe så mye om en må ta noen ubehagelige løft innimellom.

1.3 Noen betingelser for effekt på den frivillige innsatsen

Hva skal til for at tilskuddsordningen får noen effekt på den frivillige innsatsen? Den nasjonale og internasjonale faglitteraturen gir ingen sikre holdepunkter for at mer offentlig støtte gir mer frivillig innsats (Brekke m fl 2000, Coates 1998, Enjolras og Seippel 2001, Ibsen 1992, Rose-Ackerman 1996). Noen studier viser at mer offentlig støtte betyr flere ansatte i de frivillige organisasjonene, mer kjøp av tjenester og mindre frivillig ubetalt innsats fordi det innføres økonomiske insentiver som bryter med det moralske utgangspunktet for å delta som frivillig. Organisasjonenes autonomi reduseres, noe som kan gå utover omfanget av den frivillige innsatsen. Andre undersøkelser viser at økt offentlig støtte kan påvirke tids- og budsjettbetingelsene til organisasjonene og bidra til å fortrenge privat finansiering (blant annet inntekter fra kakeotterier, loppemarkeder ol). Dette forutsetter at støtten har et omfang og en innretning som gir den tyngde nok til å prege budsjett- og tidsdisponeringen i organisasjonene.

Enjolras og Seippel (2001) påviser med utgangspunkt i data fra idrettslagsundersøkelsen, at de lagene som har høye offentlige inntekter har en ”lav” andel frivillighet. Men, bare for å understreke hvor komplekst dette er, finner de at lag med store inntekter utenfra (både offentlige og kommersielle) legger ned mer arbeid, både betalt og ubetalt, enn lag med mindre inntekter: Jo mer penger utenfra, jo større blir den totale arbeidsinnsatsen i laget.

Det er dermed et nokså uklart kart vi må manøvrere etter i jakten på effekter av den nye tilskuddsordningen. Nedenfor har vi stilt opp noen premisser vi tror er av viktighet for at ordningen skal få noen virkning på den frivillige innsatsen i idrettslagene:

- *Økonomisk viktighet.* Midlene fra tilskuddsordningen må ha mer enn en symbolsk betydning for idrettslagene. Kun marginale endringer i inntekten til lagene vil neppe kunne gi tilstrekkelige insitament til å endre på den interne penge- og tidsbruken i lagene. Ordningen må bety en reell bedring av de

2 Forskning har avdekket ulike faktorer som påvirker omfanget av frivillig innsats i idrettslag og andre frivillige organisasjoner (jf blant annet Lorentzen og Rogstad 1994, Lorentzen og Opdalshei 1997, Tjelflaat og Clifford 1999, Andersen 1996, Ibsen 1992, Enjolras og Seippel 2001). Blant annet er det forsket på hvilke individuelle karakteristika (kjønn, alder, sosial status mv) og motiver som er viktige for om en engasjerer seg som frivillig eller ikke. Også trekk ved selve de frivillige organisasjonene har betydning. Små lag ser ut til å ha en høyere frivillighetsgrad enn store lag, yngre lag har en høyere frivillighetsgrad enn eldre lag og lag med mange medlemmer under 13 år ser å ut å mobilisere flere frivillige enn lag med en annen medlemssammensetning. Den frivillige innsatsen ser også ut til å være mer sentral i fleridrettslag og lagidretter enn i særvidrettslag og individuelle idretter.

økonomiske vilkårene for idrettslagene. Det må bli mer lønnsomt å satse på å det tradisjonelle medlemskapet enn på å utvikle kommersielle tilbud. Når private danseinstitutter og kampsportsentre ikke har rett på midler fra tilskuddsordningen, kan det være for å unngå at midlene fra ordningen havner som profitt for eierne og ikke kommer medlemmene og det frivillige arbeidet til gode.

- *Redusere ubehaget ved å være frivillig.* Brukes midlene fra tilskuddsordningen til å redusere på omfanget av ulike inntektsbringende tiltak (kaketotterier, loppemarkeder ol) kan noe av ubehaget ved å delta som frivillig reduseres. Mer tid kan benyttes på aktiviteter i idrettslaget som de frivillige finner meningsfulle og utviklende. I en dansk undersøkelse er det påvist at et stort omfang av inntektsbringende tiltak virker negativt inn på lederrekrutteringen og frivillighetsgraden i lagene (Ibsen 1992). Ved å redusere omkostningsiden ved å delta som frivillig kan det tenkes at en del lav-terskel-medlemmer engasjerer seg sterkere, kanskje særlig foreldre til barn og ungdom. MEN: I mange idrettslag er det nettopp de inntektsbringende tiltakene som mobiliserer frivillige. De kan ha en viktig sosial funksjon i idrettslagene. Kuttet kaketotteriene og loppemarkedene ut uten at mer tid vris over på primæraktiviteter og medlemskontakt kan det faktisk tenkes at kutt i de inntektsbringende tiltakene fører til redusert frivillig innsats i lagene.
- *Unngå kutt i andre inntektskilder.* Vinningen vil gå opp i spinningen om kommuner eller NIF sentralt reduserer sine tilførsler av midler til den lokale idretten. Hvis det brer seg en oppfatning om at staten primært er den som tar ansvar for den lokale idretten kan kommunene fristes til å kutte i sine budsjetter til den lokale idretten.
- *Reell styringsrett over midlene lokalt.* Det er ikke bare pengene som skal benyttes lokalt, også myndigheten til å fordele pengene er i betydelig omfang lagt lokalt - til idrettsrådene. Innenfor de sentrale føringer som er lagt på fordelingen av pengene er det rom for lokal tilpasning til lokale behov. At slik myndighet desentraliseres til lokale idrettsorganer kan i seg selv virke vitaliserende på den frivillige innsatsen. Det er trolig mer attraktivt å ha en hånd på rattet selv enn om en lokalt må forholde seg til direktiver fra sentralt hold.
- *Unngå byråkratisering.* Hvis det følger med omfattende krav til søknader, rapportering og statistikk med den nye tilskuddsordningen, kan resultatet bli at ytterligere ubehagelige arbeidsoppgaver veltes over på de lokale idrettslagene. Selv om lagene kanskje velger å redusere på de inntektsbringende tiltakene, vil en slik byråkratisering av ordningen bety at tid spart på et område i stedet må brukes på å administrere den nye tilskuddsordningen. Det er imidlertid verdt å merke seg at fra statens side er det lagt opp til at ordningen ikke skal påføre lagene store administrative omkostninger. Det samme hensynet er understreket i anbefalingene fra Idrettsforbundet.
- *Unngå profesjonalisering.* Går midlene fra tilskuddsordningen til å ansette og lønne folk kan dette virke negativt inn på den frivillige innsatsen. Idrettslagene kan i stedet kjøpe seg fri fra den frivillige innsatsen og i stedet overlate det ubetalte arbeidet til egne ansatte. Profesjonalisering, her i all enkelthet forstått

som ansettelse av folk, kan dermed bety redusert behov for frivillig innsats. Ansettelse av folk kan også skape problemer for insentivsystemene innad i det enkelte idrettslag ved at noen får betalt for å gjøre en innsats, mens andre er forutsatt å yte ubetalt frivillig innsats, dvs gratisarbeid³.

Denne gjennomgangen viser noen premisser som trolig er viktige for at tilskuddsordningen skal få noen effekt på den frivillige innsatsen. Alt i alt dreier det seg om å skape rammevilkår og aktiviteter i idrettslagene som gjør de så attraktive at frivillige er villige til å yte en skjerv av sin tid.

Vi tror selv at tilskuddsordningen kan være et bidrag til å stimulere den frivillige innsatsen i idrettslagene, gitt at en del betingelser er oppfylt. Men tilskuddsordningen er neppe ene og alene er en redningsplanke for den frivillige innsatsen i norske idrettslag. Flere trekk ved samfunnsutviklingen setter den frivillige innsatsen under press. Tilskuddsordningen er imidlertid ett bidrag som kan gjøre livet lettere i idrettslagene og kanskje etterhvert gjøre lagene til mer attraktive arenaer for deltakelse og aktivitet.

1.4 Metode og data

Dette notatet baserer seg primært på en spørreskjemaundersøkelse til alle idrettsrådslederne våren 2001, samt intervjuer i de 12 case-kommunene og med representanter for idrettskretsene. De 12 case-kommunene ble valgt i 2000 og er kommuner hvor vi går nærmere inn på fordelingen og bruken av tilskuddsmidlene. Gjennom intervjuer med idrettsrådsmedlemmer, med representanter for idrettslagene i disse kommunene og med kommunale myndigheter, får vi en mulighet til å komme tettere inn på utviklingen lokalt. Case-kommunene kan deles inn i tre grupper: Storbyer (Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger), mellomstore kommuner (Karmøy og Bodø) og mindre kommuner (Gausdal, Gol, Meløy, Overhalla, Sande i Vestfold og Trysil).

En nærmere begrunnelse for å velge de 12 case-kommunene er gitt i forrige notat fra evalueringen (jf Berg og Opedal 2001).

Dette notatet baserer seg på disse datakildene:

- *Spørreskjemaundersøkelse til alle idrettsrådslederne våren 2001.* Skjema ble sendt til idrettsrådslederne i 336 kommuner. Svarprosenten var på 76 prosent. Skjemaet ble sendt til den som var idrettsrådsleder i år 2000 for på den måten å fange opp det som skjedde i oppstartsåret for tilskuddsordningen. De ble også stilt spørsmål om eventuelle endringer i 2001 i forhold til år 2000 (spørreskjemaet er vist i vedlegg).

³ Enkelte har reist innvendinger mot oppfatningen om at ansettelse av folk er et problem for den frivillige og ubetalte innsatsen i idrettslagene. Etter deres oppfatning er nettopp ansettelse av folk veien å gå for å mobilisere frivillige. Resonnementet deres er at ansettelse av en koordinator ol kan ta seg av organiseringen av det frivillige arbeidet på en bedre måte enn en leder som skal gjøre dette i sin fritid.

For å sjekke eventuelle forskjeller mellom store og små kommuner har vi inndelt idrettsrådene i tre kategorier: 1) Små kommuner=fem idrettslag og mindre, 2) mellom store kommuner=fra seks og opp til 15 idrettslag og 3) store kommuner=16 idrettslag og flere. I den grad det er forskjeller er dette kommentert fortløpende.

- *Intervjuer med styreleder og/eller daglig leder i 21 idrettslag i de 12 case-kommunene.* Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet august-september 2001. I de største byene er representanter for 2-3 lag intervjuet, mens ett lag er intervjuet i de minste kommunene. Lagene er alle fleridrettslag der både små og store lag er valgt ut i de største byene. De samme personene ble intervjuet år 2000. De fungerer dermed som et evalueringspanel hvor vi får sjekket hva som skjer over tid i lagene.
- *Intervjuer med leder av idrettsrådet i de 12 case-kommunene.* I Oslo fungerer kretsen som idrettsråd, mens det er bydelsvise samarbeidsutvalg i den enkelte bydel. Innenfor bestemte retningslinjer fra kretsen har samarbeidsutvalgene utarbeidet fordelingsnøkler i "sin" bydel. Både kretsen og representanter for lagene i tre bydeler er kontaktet i forbindelse med evalueringen. I Overhalla i Nord-Trøndelag er det ikke idrettsråd slik at leder for Overhalla IL er den som er blitt intervjuet. Også her er de samme personene vi intervjuet i år 2000 på ny blitt intervjuet i 2001. Disse intervjuene ble gjennomført i oktober og november høsten 2001.
- *Intervjuer med 8 idrettsrådsledere, med representanter for 4 kulturkontor og 4 idrettskretser for å kartlegge årsaker til manglende utbetaling i år 2000.* Våren 2001 ble det foretatt en nærmere undersøkelse for å finne ut hvorfor noen idrettsråd ikke hadde fordelt midlene for år 2000. Ca 1,4 mill kr var ikke fordelt i februar 2001 av midlene som ble avsatt i år 2000.
- *Intervjuer med kontaktpersoner for aktivitetsmidlene i 8 av idrettskretsene, samt enkelte samtaler med representanter for NIF sentralt.* Disse ble gjennomført i november 2001.
- *Dokumentstudie:* Vi har for 2001 gått gjennom innstillingene fra alle idrettsrådene i 10 av idrettskretsene. Det samme ble gjort i år 2000. På den måten kan vi avdekke eventuelle endringer når det gjelder lokal fordelingsprosess og idrettsrådenes valg av fordelingsnøkler.
- *Annen skriftlig dokumentasjon:* Vi har gått i gjennom noe korrespondanse mellom NIF sentralt og kretsene og mellom kretsene og idrettsrådene. I denne korrespondansen er det tatt opp saker som har krevd avklaring fra NIFs side.

I intervjuene med idrettsrådslederne og representantene for idrettslagene i 2001 har vi i hovedsak benyttet den samme intervjuguiden vi brukte ved intervjuingen i år 2000 (jf Berg og Opedal 2001).

2 Den lokale fordelingsprosessen

2.1 Innledning

I dette kapitlet foretar vi en kartlegging av den lokale fordelingsprosessen⁴. Dels undersøker vi fordelingen i oppstartsåret (dvs år 2000), dels har vi prøvd å identifisere eventuelle endringer i 2001 sammenlignet med oppstartsåret. Som vi så i forrige kapittel gjorde NIF enkelte justeringer i sine anbefalinger til idrettsrådene og –kretsene i 2001. Blant annet ble det lagt større vekt på at det bør gjennomføres en lokal fordelingsprosess med bred deltaking fra lagene.

I og med at det er snakk om en grunnstøtteordning er tanken at idrettsrådene skal organisere en *lokal debatt* om fordelingen av pengene. På den måten kan idrettslagene involveres i diskusjonen om fordelingen av pengene. Gjennom slik deltaking er forhåpningen at det kan oppnås større rettferdighet og oppslutning om den lokale fordelingen enn om idrettsrådets styre alene treffer beslutningene.

I kartleggingen av den lokale fordelingsprosessen har vi fokusert på følgende:

- Hva slags fordelingsprosess er gjennomført lokalt? I hvilken grad er idrettslagene blitt aktivisert i prosessen? Hvem har hatt mest innflytelse? Hvilke problemer har gjort seg gjeldende? Er noe endret fra år 2000 til år 2001?

Som nevnt tidligere har det vært viktig å få sjekket en del funn i det forrige notatet fra evalueringen ved hjelp av en spørreskjemaundersøkelse til alle idrettsrådslederne. Før vi går inn på den lokale fordelingsprosessen skal vi kort referere noen opplysninger fra undersøkelsen som tar for seg trekk ved rådslederne spesielt. Det ene er at over 2/3 av rådslederne har sentrale verv i idrettslag ved siden av å være leder for idrettsrådet. Med sentrale verv mener vi daglig leder/nestleder i idrettslag eller styreleder/-medlem. Dermed er det grunn til å tro at mange av rådslederne vet en god del om hvordan aktivitetsmidlene er blitt mottatt og håndtert på lagsnivå.

Et annet forhold gjelder ”turnoveren” blant den rådslederne. Den er høy. Hele 56 prosent av lederne oppgir at de har vært leder av idrettsrådet i to år eller mindre.

4 Det første året ble de statlige tilskuddsmidlene omtalt som ”tilleggsmidler”. Det hadde sammenheng med at det her var snakk om ”friske penger” som kom i tillegg til annen offentlig støtte. I 2001 har Idrettsforbundet valgt å benytte ”lokale aktivitetsmidler for barn og ungdom” som benevnelse på tilskuddsmidlene. Det er dermed gitt et klart signal om hva en ønsker disse midlene skal gå til. I teksten har vi for egen del enten benyttet statlige tilskuddsmidler eller lokale aktivitetsmidler.

Resultatet underbygger dermed det generelle bildet av den lokale idretten hvor mange av de lokale organisasjonene sliter med å rekruttere og beholde ledere.

2.2 Lokal fordelingsprosess i år 2000

I hvilken grad involverte idrettsrådene idrettslagene ved fordelingen av tilskuddsmidlene i år 2000? En studie av innstillinger fra 186 idrettsråd viste at 75 prosent av idrettsrådene hadde involvert idrettslagene ved fordelingen av midlene (jf Berg og Opedal 2001). I hvilken grad bekrefter spørreskjemaundersøkelsen til idrettsrådslederne dette funnet?

Tabell 2.1 viser om, og i så fall på hvilken måte, idrettsrådene har involvert idrettslagene ved fordelingen av midlene.

Tabell 2.1 Hvilke av tiltakene nedenfor ble gjennomført for å involvere idrettslagene ved fordeling av aktivitetsmidlene i år 2000? Prosentvis fordeling.

46 %	Avholdt fellesmøte for idrettslagene om fordeling av aktivitetsmidlene
71 %	Sendt skriftlig informasjon til idrettslagene (orienteringsbrev, søknadsskjema, høringsutkast)
24 %	Gitt informasjon om tilskuddsordningen i nyhetsbulletin eller lokale medier
23 %	Styret i idrettsrådet fordelte aktivitetsmidlene uten noen spesielle tiltak for å involvere idrettslagene

Tabellen bekrefter funnet i studien som ble gjort av idrettsrådenes innstillinger for år 2000. Nærmere ¼ av idrettsrådene valgte å fordele midlene uten å involvere idrettslagene på noen spesiell måte (23 prosent). Det store flertall har involvert lagene.

Det mest vanlige tiltaket for å involvere lagene har vært å sende ut skriftlig informasjon. Her inngår alt fra generelle orienteringsskriv til detaljerte skjemaer for registreringer av eksisterende og planlagte aktiviteter i lagene. I underkant av halvparten av idrettsrådene har gjennomført et fellesmøte for alle idrettslagene. Ca ¼ har informert om tilskuddsordningen i lokale medier og lignende.

Variasjonen når det gjelder organiseringen av den lokale fordelingen viser at idrettsrådene langt på veg har utnyttet den frihet de har hatt til selv å organisere den prosessen de mener passer best.

Det er også forskjeller mellom kommuner med få eller mange idrettslag. I de store kommunene med mange idrettslag er det i langt større grad gjennomført fellesmøter med idrettslagene. Idrettsrådene i disse kommunene har også i større grad sendt ut skriftlig informasjon og formidlet informasjon gjennom media. I de små kommunene med få idrettslag er det langt flere idrettsråd som har truffet vedtak som fordeling av midlene uten å involvere lagene. Dette er neppe så veldig overraskende siden

idrettslagene i mange kommuner alle er representert i rådets styre. I ca 1/3 av idrettsrådene er alle idrettslagene representert i rådets styre.

Hva slags generell vurdering gjør så idrettsrådslederne av deltakelsen i den lokale fordelingsprosessen? Tabell 2.2 gir en oversikt.

Tabell 2.2 *Idrettsrådsledernes vurdering av deltakelsen ved fordeling av de lokale aktivitetsmidlene i år 2000. Prosentvis fordeling, N=253*

	I stor grad	I nokså stor grad	I nokså liten grad	I liten grad	Vet ikke/ ikke aktuelt
Vil du si at deltakelsen var <i>bred</i> i forbindelse med den lokale fordelingsprosessen?	19,8	49,0	20,6	9,1	1,6

Nær 70 prosent av idrettsrådslederne mener at deltakelsen var bred i stor eller nokså stor grad ved fordelingen av tilskuddsmidlene. Nærmere 1/3 mener at dette ikke var tilfelle – med andre ord at deltakelsen var begrenset. Selv om idrettsrådene i de store kommunene med mange idrettslag har gjennomført flere tiltak for å involvere lagene, er det liten forskjell mellom idrettsråd i store og små kommuner når det gjelder vurderingen av deltakelsen.

Vi ba også idrettsrådslederne om å ta stilling til noen spørsmål om hvem som hadde mest innflytelse på vedtaket om å fordele tilskuddsmidlene for år 2000. Som vi har sett åpner tilskuddsordningen opp for både sentral styring og lokal handlefrihet i disponeringen av midlene.

Tabell 2.3 *Hvilken innflytelse mener du følgende instanser hadde på vedtaket om fordeling av aktivitetsmidlene i år 2000? Prosentvis fordeling.*

	Stor innflytelse	Nokså stor innflytelse	Nokså liten innflytelse	Liten innflytelse	Vet ikke/ ikke aktuelt
Idrettslagene	33	36	16	15	1
Idrettskretsen	6	21	28	39	6
Idrettsrådets styre	69	23	3	4	1
Idrettsforbundet	20	36	18	21	5
Kulturdepartementet	23	31	17	20	10

Slik idrettsrådslederne bedømmer det, er det idrettsrådets styre og dernest idrettslagene som fikk mest innflytelse på fordelingen i år 2000. Det ser dermed ut til at de lokale idrettsorganisasjonene har hatt mer innflytelse på fordelingen enn Kulturdepartementet og NIF.

Rundt 20 prosent av idrettsrådslederne mener at Kulturdepartementet og NIF har hatt stor innflytelse på fordelingen. Idrettskretsen ser ut til å ha hatt minst innflytelse på fordelingen i år 2000. Det var da heller ikke lagt opp til at kretsene skulle ha en aktiv rolle i forhold til kommuner med fungerende idrettsråd. Men kretsen skulle ha en rolle i forhold til å informere om ordningen. Det kan tenkes at idrettsrådene har oppfattet idrettskretsene som NIFs forlengede arm og derfor ikke har tillagt dem noen selvstendig rolle ved fordelingen. Som nevnt før har idrettskretsene fått en mer aktiv rolle i 2001.

Datamaterialet viser ellers at idrettskretsen og NIF har hatt større innflytelse på idrettsrådene i små kommuner enn i de større kommunene. Kulturdepartementet og idrettsrådets styre har av en eller annen grunn hatt større innflytelse i de store kommunene med mange idrettslag.

Hvilke *problemer* gjorde seg gjeldende ved fordelingen av midlene for år 2000? Idrettsrådslederne ble bedt om å ta stilling til et sett av påstander som tar for seg ulike problemområder. Disse ble identifisert i forbindelse med intervjuingen av idrettsrådsledere og ledere i utvalgte idrettslag høsten 2000.

Tabell 2.4 I hvilken grad vil du si at følgende problemer gjorde seg gjeldende da ditt idrettsråd fordelte aktivitet smidlene i år 2000? Prosentvis fordeling

	I stor grad/ i nokså stor grad	I nokså liten grad/ i liten grad	Vet ikke
Problem med uenighet mellom idrettslagene om fordelingen av pengene?	2	96	2
Liten interesse i idrettslagene for å delta i diskusjonen om fordelingen av pengene?	20	75	5
Problem med lavt kunnskapsnivå i idrettslagene om retningslinjene for tilskuddsordningen?	32	60	8
Mangel på tid og kapasitet i idrettsrådets styre til å foreta fordelingen av aktivitetsmidlene?	11	89	0
Uklare retningslinjer fra Kulturdepartementet?	11	88	1
Uklare anbefalinger fra Idrettsforbundet?	14	84	2

Hovedinntrykket er at det var lite problemer knyttet til gjennomføring av den lokale fordelingsprosessen i år 2000. Et klart flertall av idrettsrådslederne mener de nevnte problemfeltene i nokså liten eller i liten grad gjorde seg gjeldende dette året.

Idrettsrådslederne mener at det har vært lite uenighet og konflikt mellom idrettslagene. Under intervjuene med rådsledere pekte enkelte på at det hadde vært noe diskusjon mellom store fleridrettslag og små særvidrettslag om fordelingen av pengene. Fleridrettslagene har blant annet pekt på at antall medlemmer må være utslagsgivende, mens enkelte av særvidrettslagene har pekt på at det koster mer å drive deres idrett. Noen av rådslederne har også pekt på diskusjoner innad i fleridrettslagene - mellom lagidretter og individuelle idretter – gjerne med utgangspunkt i at disse idrettene koster ulikt å drive. Men alt i alt ser ikke konflikt mellom idrettslagene ut til å ha vært noe stort problem ved den lokale fordelingen av pengene.

Det problemfeltet som idrettsrådslederne mener i størst grad har gjort seg gjeldende, er lavt kunnskapsnivå om retningslinjene for tilskuddsordningen ute i idrettslagene. Ca 1/3 av rådslederne mener dette er et problem som i stor eller nokså stor grad har gjort seg gjeldende. Datamaterialet viser også at dette har vært et større problem i de store kommunene med mange idrettslag enn i de små kommunene.

Noen av idrettsrådslederne har også merket liten interesse fra idrettslagene for å delta i diskusjonen om fordelingen av midlene. Ca 20 prosent av lederne peker på dette som et problem. Men også her mener flertallet at dette i liten grad har vært noe problem.

Det er også et klart mindretall av idrettsrådslederne som mener at mangel på tid og kapasitet i idrettsrådets styre har vært noe problem. Her er det likevel verdt å merke seg at idrettsrådene i de store kommunene, har opplevd dette som et større problem enn det idrettsrådene har i små kommuner.

Både retningslinjene til Kulturdepartementet og NIFs anbefalinger får gode skussmål av det store flertall av idrettsrådslederne. I intervjuene med idrettsrådsledere i år 2000 pekte noen av idrettsrådslederne på at det var for stort rom for skjønn og for store tolkningsmuligheter i de brevene som gikk ut fra Kulturdepartementet og NIF. Men tallene fra spørreskjemaundersøkelsen tyder på at dette ikke må overdrives.

2.3 Endringer i den lokale prosessen i 2001

For å kartlegge fordelingen av tilskuddsmidlene i år 2001 og eventuelle endringer fra år 2000, har vi gjort følgende: For det første stilte vi noen spørsmål i spørreskjemaundersøkelsen til idrettsrådslederne om de ville gjøre justeringer i 2001 sammenlignet med året før. Dernest har vi intervjuet idrettsrådsledere og ledere i idrettslag i de 12 case-kommunene som inngår i undersøkelsen. Til sist har vi gjennomført en ny undersøkelse av idrettsrådenes innstillinger i 10 av kretsene for 2001.

Spørreskjemaundersøkelsen viser at 31 prosent av idrettsrådslederne ønsket å gjøre endringer i den lokale fordelingsprosessen for år 2001. Nær halvparten (48 prosent) så ikke for seg at det ville bli endringer. Resten var usikre. Flere av lederne ga uttrykk for at de ville avvente Kulturdepartementets retningslinjer og anbefalingene til NIF.

Idrettsrådslederne ble bedt om å oppgi hvilke faktiske *endringer* de ville gjennomføre i 2001 sammenlignet med oppstartsåret. Her er tendensen klar. Det store flertall av rådslederne som ønsket forandringer, aktet å involvere idrettslagene sterkere i den lokale fordelingsprosessen enn det de gjorde i år 2000. Særlig fellesmøte eller plenumsmøte med idrettslagene peker seg ut som et populært tiltak. Også mer informasjon til idrettslagene gjennom brev, annonser i lokale medier og nyhetsbulletiner, er tiltak som idrettsrådslederne planla å ta mer aktivt i bruk. Ganske mange av rådslederne oppgir at de har årsmøtevedtak om å få til en bredere prosess.

Inntrykket av bredere deltaking i 2001, bekreftes et stykke på veg av idrettsrådslederne i de 12 case-kommunene. I flere av kommunene gjennomførte idrettsrådene i 2001 en fordelingsprosess med bredere deltaking enn år 2000. Ett eksempel er idrettsrådet i Bodø. De valgte i 2000 en enkel prosess der idrettsrådets styre fordelte pengene etter

antall barne- og ungdomsmedlemmer i det enkelte lag. I år 2001 har de gjennomført en grundigere prosess der det første møtet ble avholdt allerede høsten 2000. Dernest ble aktivitetsmidlene tatt opp som et punkt på idrettsrådets årsmøte i 2001, samt drøftet i møte med Nordland idrettskrets.

Flere av idrettsrådslederne oppga at de ville innføre en ordning i 2001 der mer av midlene ble fordelt etter søknad fra idrettslagene. I år 2000 var det ca 21 prosent av idrettsrådene som benyttet en slik ordning. I følge de data vi har fra spørreskjemaundersøkelsen fra våren 2001 ønsket flere av idrettsrådene å gå over til en slik modell. Ganske mange av idrettsrådslederne ønsket også å innføre krav om rapportering fra idrettslagene om hva de har brukt pengene til. I år 2000 var det 22 prosent av idrettsrådene som forlangte slik rapportering.

Intervjuene med idrettsrådslederne i de 12 case-kommunene kan tyde på at søknadsbaserte ordninger fortsatt gjør seg gjeldende. Av de 12 kommunene var det 4 som i 2000 ba om søknader fra lagene. I 2001 gikk ett idrettsråd bort fra en slik ordning (Meløy). I Bodø ønsket idrettsrådet å sette av en ”pott” til søknader, men idrettslagene stemte ned forslaget.

Mange av idrettsrådene har imidlertid sendt ut såkalte *registrerings skjema* til alle lagene. Lagene har blitt bedt om å fylle ut bestemte opplysninger. I noen tilfeller ganske enkle opplysninger som navn, adresse, kontonummer og antall medlemmer. Andre idrettsråd har derimot bedt om ganske detaljerte opplysninger om aktiviteten – både hvilken aktivitet som fins og hva laget planlegger av aktivitet (f eks i Trondheim og Nordland idrettskrets). I noen kommuner har manglende utfylling ført til at laget ikke har fått midler eller har fått mindre enn de som har sendt inn skjemaet. I andre kommuner har manglende utfylling av skjemaet ikke hatt noen konsekvenser for fordelingen. Praksis varierer med andre ord. Rapportering om bruken av midlene utover ordinært regnskap er det imidlertid få av idrettsrådene som har stilt krav om.

Under gjengir vi resultatene av en kartlegging av den lokale fordelingsprosessen, basert på en studie av idrettsrådenes innstillinger i 10 av kretsene for år 2000 og 2001.

Tabell 2.5 Lokal organisering av prosessen knyttet til fordeling av den statlige støtten*

	Prosent 2000	Prosent 2001	Endring 2000-2001
A) Antall idrettsråd som har fordelt støtten uten å involvere idrettslagene på noen måte	19 %	8 %	- 11 % poeng
B) Antall idrettsråd som har involvert idrettslagene ved fordeling av støtten (brev, møter og ol.)	81 %	92 %	11 % poeng
Idrettsrådenes involvering av idrettslagene:			
1. Avholdt fellesmøte med idrettslagene	83 %	63 %	- 20 % poeng
2. Sendt skriftlig informasjon til idrettslagene (skjemaer, orienteringsskriv, brev mv)	65 %	67 %	2 % poeng
C) Idrettsrådet har sendt ut <i>skjema</i> til lagene for å registrere aktivitet, medlemmer ol	Ikke 2000	44 %	
D) Idrettsrådet har bedt om <i>søknader</i> fra idrettslagene	21 %	12 %	- 9 % poeng
E) Idrettsrådet har stilt krav til idrettslagene om <i>rapportering</i> av hva pengene er brukt til	22 %	5 %	- 17 % poeng
<i>Antall idrettsråd tallene er basert på (N)</i>	<i>171</i>	<i>183</i>	

* Av de 186 kommunene som ble kartlagt i 2000 var det 171 som hadde oppgitt skriftlige opplysninger om organisering av den lokale prosessen og hvilke kriterier de hadde lagt til grunn. For 15 av kommunene var det ikke oppgitt slike opplysninger. I år 2001 var antallet 183 i de samme 10 idrettskretsene. I tallene for 2000 og 2001 inngår både de fordelinger som idrettsrådene har foretatt og de som idrettskretsen har foretatt.

Tabellen viser at det har vært en økning fra år 2000 til 2001 i antall idrettsråd som har involvert idrettslagene ved fordeling av tilskuddsmidlene. I 2001 har over 90 prosent av idrettsrådene involvert idrettslagene. I disse tallene inngår også de kommunene hvor idrettskretsene har foretatt fordelingen. Dermed ser det ut til at også kretsene har vært opptatt av dialog med lagene i forbindelse med fordelingen av midlene.

Tallene bekrefter imidlertid ikke resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen om at flere idrettsråd i 2001 ville gjennomføre fellesmøte med idrettslagene. Tabellen viser en klar nedgang fra 2000 når det gjelder antall idrettsråd som har gjennomført slike fellesmøter. Derimot har det vært en liten økning i antall idrettsråd som har sendt ut skjema, brev og annen skriftlig informasjon til lagene. Disse endringene bør imidlertid tolkes med en viss forsiktighet. Mens mange av idrettsrådene i 2000 ga ganske detaljert beskrivelse av den lokale fordelingsprosessen, har færre idrettsråd i 2001 gitt en slik utfyllende beskrivelse. Flere av rådene har kun oppgitt at de har involvert lagene uten å spesifisere nærmere hvilke former for involvering de har benyttet.

I 2001 foretok vi en særskilt sjekk av hvor mange av idrettsrådene som har sendt ut registreringsskjema til idrettslagene. Som vi ser av tabellen har 44 prosent av idrettsrådene oppgitt at de har benyttet et slikt skjema i forbindelse med fordelingen. Sannsynligvis er dette tallet høyere i virkeligheten siden som nevnt en del idrettsråd ikke har spesifisert hva de faktisk har gjort i forbindelse med fordelingen.

Når det gjelder idrettsråd som har stilt krav om søknader og rapportering, er det en nedgang fra 2000 til 2001. Mest markert er nedgangen i antall idrettsråd som har krevd

rapportering. Vi får dermed ikke bekreftet inntrykket fra spørreskjemaundersøkelsen våren 2001 der mange idrettsråd oppga at de ville innføre slike tiltak i år 2001.

Her er det imidlertid viktig å føye til at idrettsrådsledernes ønske om stille krav til søknader og rapportering, kom til uttrykk før NIF gikk ut med sine anbefalinger til idrettsrådene. Som nevnt i innledningskapitlet gikk NIF i sine anbefalinger klart i mot at det skulle stilles krav om søknader og rapportering fra idrettslagene. Tallene fra studien av idrettsrådenes innstillinger kan tyde på at NIF langt på veg har nådd fram med sine anbefalinger. Men vi kan heller ikke her utelukke at utslagene skyldes at færre av idrettsrådene i 2001 har valgt å gi en fyllestgjørende beskrivelse av fordelingen.

I forbindelse med gjennomgangen av idrettsrådenes innstillinger foretok vi også en registrering av hvor mange råd som hadde involvert ungdom ved fordelingen av midlene. I både 2000 og 2001 var det imidlertid svært få av rådene som eksplisitt valgte å involvere ungdommen spesielt i fordelingsprosessen.

Store endringer i Oslo

I Oslo har fordelingsprosessen skjedd på en helt annen måte i 2001 enn i 2000. Oslo Idrettskrets (OiK), som også fungerer som idrettsråd for Oslo, valgte i 2000 å fordele midlene etter søknad fra lagene i kommunen. De som sendte inn søknad fikk midler. I 2001 har idrettskretsen overlatt til samarbeidsutvalgene i de 25 bydelene å fordele midlene. Siden endringene i Oslo er betydelige, har vi valgt å gå noe nærmere inn på denne fordelingsprosessen.

Oslo Idrettskrets har begrunnet endringen ut fra et ønsket om at ”fordelingen skal skje gjennom medvirkning fra idrettslagene”. I Oslo er dette bare praktisk mulig ved å desentralisere fordelingsprosessen til bydelsnivå (OiK 2001). For år 2001 har derfor prosessen rundt fordelingen av aktivitetsmidlene vært delegert samarbeidsutvalgene (SU)⁵ i de 25 bydelene⁶. Det presiseres at dette skjer i forståelse med NIF, samtidig som at det vises til at Kulturdepartementet har bestemt at OiK skal ha endelig avgjørelsesmyndighet. Samarbeidsutvalgene i bydelene har med andre ord kun hatt innstillingsrett når det gjelder fordelingen av midlene.

Det beløpet samarbeidsutvalget har hatt til fordeling har kretsen kommet fram til på basis av antall barn og ungdom i befolkningen i den enkelte bydel. I retningslinjene som er sendt samarbeidsutvalgene, vises det til at kretsen har fulgt NIFs anbefalinger å tillegge ungdomsgruppen størst vekt. Antall barn (6-12 år) i bydelen ble vektet med 1/3

5 Samarbeidsutvalget er et samarbeidsorgan mellom idrettslagene i bydelen. Representanter fra bydelsutvalg og/eller bydelens administrasjon kan tiltre utvalget. Dessuten er en representant i kretsstyret ansvarlig for hvert utvalg.

6 En del idrettslag har ingen eksplisitt tilknytning til bydel, for eksempel lag i Marka og Sentrum Her har Oslo idrettskrets stått for fordelingen.

og ungdom (13-19 år) i bydelen med 2/3. Andel medlemskap i den lokale idretten i forhold til befolkningen i nevnte aldersgrupper har ikke spilt noen rolle for hvor mye penger det enkelte samarbeidsutvalg har hatt å fordele. Enkelte idrettslag rekrutterer også medlemmer på tvers av bydelsgrensene noe det ikke har vært mulig å ta hensyn til i fordelingen av pengene på de 25 bydelene.

Retningslinjene som utvalgene ble bedt om å følge, er langt på vei avledet av NIFs anbefalinger. Blant annet ble samarbeidsutvalgene bedt om å prioritere barneidrettsskoler og kursvirksomhet. Utvalgene ble bedt om å avsette midler til disse formålene først, deretter fordele resten – enten per hode eller på annen måte. Fra kretsen ble det presisert at ”ved fordelingen skal lagene få dekket planlagt kursvirksomhet (høst 2001/vår 2002) med kr 1.000 pr. deltaker pr. kurs” (OiK 2001). Dersom kursene ikke blir gjennomført som planlagt vises det til at det vil bli foretatt en kontroll og avregning av 2001- midlene opp mot nye midler i 2002. Ubrukte midler vil i følge kretsen bli trukket inn fra lagets tildeling og bli lagt sammen med neste års tilskuddspott til idretten i bydelen.

Fra kretsens side er det lagt vekt på å gi utvalgene en reell myndighet. Prosessene har derfor vært styrt lokalt. Utvalgene har gjennomført fellesmøter med lagene i bydelen der de i fellesskap har utarbeidet innstilling i forhold til fordeling av midlene.

Samarbeidsutvalgene har valgt noe ulik praksis i forhold til om alle eller kun de lagene som møtte opp på fordelingsmøtene, skulle få penger. Kretsen har ikke foretatt justeringer her. Dette er begrunnet med at kretsen i stor grad har overlatt til samarbeidsutvalgene å komme fram til løsninger som passer den enkelte bydel.

Med unntak av en bydel, tyder samtalen med Oslo Idrettskrets på at kretsen har gjort vedtakene om fordeling i tråd med innstillingene fra samarbeidsutvalgene. I en innstilling strøk kretsen ett lag som inngikk i innstillingen, men som ikke hadde medlemmer mellom 6 og 19 år. Kretsen har også i tråd med retningslinjene, justert beløpene i noen av innstillingene i tråd med et minimumsbeløp pr lag på 1000 kr.

Den desentraliserte fordelingsmodellen har gjort det enklere å komme i dialog med idrettslagene om fordelingen av tilskuddsmidlene. Kretsen har lagt vekt på at beslutningene om fordelingen av midlene skal skje lokalt i bydelene. Samarbeidsutvalgene har dermed stått ganske fritt i valget av fordelingsnøkler.

3 Idrettsrådenes behandling

3.1 Innledning

I dette kapitlet undersøker vi de fordelingsnøkler som idrettsrådene valgte i år 2000 og i 2001. Følgende spørsmål er søkt besvart:

- Hvilken modell har idrettsrådene benyttet ved fordelingen av midlene? Hvilke aktiviteter er blitt premiært ved fordelingen? Er noe endret fra år 2000 til 2001?
- Hvordan oppleves Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger i idrettsrådene? Har de fått tilstrekkelig informasjon? Skjer det en byråkratisering av ordningen? Er ordningen bare for NIF-medlemmer?
- Hvorfor klarte ikke noen av idrettsrådene å fordele pengene i år 2000? Gikk det bedre å få fordelt midlene i år 2001?

Kapitlet er basert på spørreskjemaundersøkelsen til idrettsrådslederne våren 2001, intervjuer med idrettsrådsledere og representanter for idrettskretsene i år 2000 og 2001, samt studien av innstillingene fra idrettsrådene i 10 av idrettskretsene for 2000 og 2001.

3.2 Idrettsrådenes valg av fordelingsnøkler i år 2000

I spørreskjemaundersøkelsen til idrettsrådslederne ba vi dem om å oppgi hvilken modell de benyttet ved fordelingen av midlene på idrettslagene: En enkel modell med samme beløp til alle medlemmer mellom 6-19 år (per hode-modell). Eller en modell med prioritering av bestemte grupper eller aktiviteter i idrettslagene.

Tabell 3.1 Hvilket av de to alternativene under er mest dekkende for idrettsrådets fordeling av aktivitetsmidler i år 2000? I prosent.

35 %	Pengene ble fordelt etter antall barn og ungdom i idrettslagene med samme beløp "per hode"
65 %	Pengene ble fordelt slik at bestemte grupper eller aktiviteter i idrettslagene ble prioritert (her hører også kombinasjoner av "per hode" støtte og ulike former for prioriteringer)

Ca 1/3 av idrettsrådene valgte en "per hode" modell der støtten er fordelt med samme beløp på barn og ungdom i idrettslagene. Ca 2/3 av idrettsrådene valgte en eller annen form for prioritering ved fordeling av støtten. Dette er tall som stemmer godt overens med den gjennomgangen vi hadde av idrettsrådenes innstillinger for år 2000.

Forskjellene er i seg selv et tegn på at idrettsrådene ikke har følt seg bundet til en og samme mal for fordelingen av støtten. De fleste har, innenfor rammen av de overordnede retningslinjene, tatt handlefriheten i bruk og valgt de løsninger de i samråd med idrettslagene mener passer best lokalt.

Hvilke grupper og aktiviteter valgte idrettsrådene å gi ekstra ressurser til?

Tabell 3.2 Hvis det ble foretatt prioriteringer, hvilke av følgende grupper og aktiviteter i idrettslagene ble prioritert av idrettsrådene i år 2000? I prosent.

Ungdom	80
Barn	67
Drift av idrettsskoler	36
Etablering av nye idrettslige tilbud	24
Funksjonshemmede	24
Opplæringstiltak	21
Oppstart av idrettsskoler	18
Jenter	11
Sosiale tilbud for medlemmer og ikke-medlemmer	10
Gutter	5

Av idrettsrådene som har foretatt en prioritering er det to forhold som er viet stor oppmerksomhet: Det ene er at ungdom (13-19) er prioritert sterkere enn barn. Vi vet ikke hvor mye dette utgjør i kroner og ører, men utfra gjennomgangen av idrettsrådenes innstillinger for 2000, har en vanlig modell vært å gi 2/3 til ungdommen og 1/3 til barna.

Det andre forholdet som har fått høy prioritet, er drift av idrettsskoler for barn. Ca 36 prosent av idrettsrådene har valgt å gi ekstra midler til idrettslag med et slikt tilbud. Det er også interessant å merke seg at nærmere ¼ av idrettsrådene har gitt ekstra midler til lag som ønsker å etablere nye idrettslige tilbud. Også utøvere med spesielle behov og utdannings- og opplæringstiltak i idrettslagene er i noen grad blitt prioritert ved den lokale tildelingen.

I den andre enden av skalaen, dvs forhold som i liten grad er prioritert, finner vi likestillingstiltak, sosiale tilbud og gutter.

Sammenligner vi med gjennomgangen av idrettsrådenes innstillinger for 2000, er hovedtendensene i tabellen over de samme (jf Berg og Opedal 2001). Et par forskjeller bør likevel nevnes. Det ene er at utøvere med spesielle behov ikke er prioritert like høyt i spørreskjemaundersøkelsen som vi fikk inntrykk av fra lesingen av rådernes innstillinger. Det samme gjelder nye idrettslige behov.

Sett i lys av Kulturdepartementets retningslinjer nådde verken utøvere med spesielle behov eller likestillingsaspektet, særlig høyt opp i de lokale prioriteringene i år 2000.

Tabellen viser at anbefalingene til NIF hadde relativt stort gjennomslag lokalt i 2000 (jf prioriteringen av ungdom, idrettsskoler, nye aktiviteter og opplæring).

Et neste spørsmål er i hvilken grad idrettsrådene støtte på problemer når de skulle fordele tilskuddsmidlene på idrettslagene. Idrettsrådslederne ble bedt om å ta stilling til relevansen av noen oppgitte problemfelt.

Tabell 3.3 I hvilken grad gjorde følgende problemer seg gjeldende ved fordeling av aktivitetsmidlene i år 2000? Prosentvis fordeling.

	I stor grad/ i nokså stor grad	I nokså liten grad/ i liten grad	Vet ikke
Vansker med å fastsette hvilke idrettslag som har rett på aktivitetsmidler?	5	94	1
Problem med å fastsette antall barn (6-12) og ungdom (13-19) i idrettslagene?	23	77	0
Problem med å kartlegge aktiviteter og tilbud i idrettslagene som grunnlag for beregning av støttebeløp?	23	76	1

Tabellen viser at svært få av idrettsrådene hadde problemer med å finne fram til hvilke idrettslag som hadde rett på støtte. Selv om det dukket opp en del saker som krevde avklaring internt i NIF, viser dette at idrettsrådene stort sett ikke hadde noen problemer med å finne fram til de lagene som har rett på støtte (jf også avsnitt 2.5.1).

Litt større problem har det vært for idrettsrådene å fastsette antall barn og ungdom i idrettslagene. Primært har dette sammenheng med forskjeller mellom idrettsorganisasjonenes egen registrering av barn og ungdom (0-17 år), mens den nye tilskuddsordningen retter seg mot barn og ungdom mellom 6-19 år. Denne forskjellen er fjernet i den nye elektroniske årsrapporteringen som idrettslagene er pålagt fra og med år 2000. Tas denne rapporteringen tilstrekkelig i bruk vil idrettsrådene ha tilgang på oppdaterte oversikter over hvor mange barne- og ungdomsmedlemmer hvert lag har.

Idrettsrådslederne ble også bedt om å ta stilling til en påstand om problemer med å få oversikt over aktivitetene i idrettslagene som grunnlag for beregning av støttebeløp. Heller ikke dette har voldt noe stort problem for det store flertall av idrettsråd. Som vi så tidligere er det imidlertid en del av idrettsrådene som har valgt en enkel ”per hode-modell” ved fordelingen av tilskuddsmidlene, dvs de har ikke foretatt noen kartlegging av selve aktivitetene, enten det er idrettsskoler, antall konkurranser eller antall treninger i idrettslagene. I den nye elektroniske årsrapporteringen til NIF er det lagt opp til at idrettslagene også skal rapportere i forhold til en del aktiviteter. Det kan på sikt gjøre det enklere for idrettsrådene å legge aktivitet til grunn ved fordelingen.

3.3 Endringer i valg av fordelingsnøkler i 2001

Et neste spørsmål er om idrettsrådene har valgt andre fordelingsnøkler i 2001 enn i 2000. Idrettsrådslederne ble i spørreskjemaundersøkelsen våren 2001 stilt et spørsmål om de ville gjøre endringer i valget av fordelingsnøkkel i 2001 sammenlignet med året

før. Til dette svarte 27 prosent av idrettsrådslederne bekreftende, mens 45 prosent svarte nei. Resten var usikker fordi de ikke hadde diskutert det i idrettsrådets styre.

Av de 69 idrettsrådslederne som oppga at de ville gjøre endringer i 2001, er det særlig disse tiltakene som ble nevnt:

- *Legge mer vekt på registrerbar aktivitet i idrettslagene.* Mange av idrettsrådslederne oppga at de ville legge større vekt på aktiviteter i idrettslagene ved fordelingen av midlene for 2001.
- *Mer til ungdom.* En del av idrettsrådslederne ønsket i sterkere grad å prioritere ungdom ved fordelingen i 2001. Ungdom var også den gruppen som ble sterkest tilgodesett ved fordelingen i år 2000.
- *Mer til nye aktiviteter.* Ved siden av ungdom er det det særlig nye aktiviteter i idrettslagene rådslederne ønsket å prioritere ved fordelingen i år 2001. Også i år 2000 var nye aktiviteter noe rådslederne var opptatt av å premiere ved fordelingen av tilskuddsmidlene.

Intervjuene med idrettsrådslederne i de 12 case-kommunene viser at flertallet av idrettsrådene (9 idrettsråd) beholdt den samme fordelingsnøkkelen i år 2001 som året før. Det kan være mindre justeringer som innføring av fast grunnbeløp/minstebeløp, men fordelingskriteriene ble i stor grad beholdt. Tre av idrettsrådene innførte aktivitetsbasert fordeling eller la til grunn andre aktiviteter enn de som ble premiert i år 2000. Idrettsrådet i Gausdal kommune fordelte for eksempel penger til en allaktivitetsskole i 2001, mens idrettsrådet i Bodø prioriterte ungdom. I 2000 fordelte de likt kronebeløp til barn og ungdom.

Både studien av idrettsrådenes innstillinger for år 2000 og spørreskjemaundersøkelsen til idrettsrådslederne våren 2001, viser at flertallet av idrettsrådene i 2000 valgte en fordelingsmodell der de premierte bestemte grupper og aktiviteter i idrettslagene (for eksempel utøvere med spesielle behov, barneidrettsskoler mv). Har dette endret seg i år 2001? I tabellen nedenfor har vi gått igjennom innstillinger fra idrettsrådene for 2001 for å identifisere eventuelle endringer.

Tabell 3.4 *Idrettsrådenes valg av fordelingsmodell og prioriteringer i 2000 og 2001**

	Prosent 2000	Prosent 2001	Endring 2000-2001
A) Det er foretatt en "ren" per hode tildeling basert på antall barn og ungdom i idrettslagene	32 %	14 %	- 18 % poeng
B) Det er foretatt prioritering av bestemte grupper eller bestemte aktiviteter i idrettslagene	68 %	86 %	18 % poeng
<i>Prioriteringer som er foretatt:</i>			
1) Ungdom er prioritert høyere enn barn	57 %	38 %	- 19 % poeng
2) Utøvere med spesielle behov er prioritert	38 %	27 %	- 11 % poeng
3) Jenter er prioritert sterkere enn gutter	16 %	5 %	- 11 % poeng
4) Oppstart/drift av idrettsskoler er prioritert	65 %	40 %	- 25 % poeng
5) Utdanning/opplæringstiltak er prioritert	33 %	13 %	- 20 % poeng
6) Idrettslag med ny aktivitet er prioritert	27 %	10 %	- 17 % poeng
7) Idrettslag med åpne tilbud er prioritert	21 %	16 %	- 5 % poeng
8) Andre prioriteringer:	21 %	27 %	6 % poeng
C) Det er gitt grunnbeløp/minstebeløp til IL	24 %	37 %	13 % poeng
D) Idrettsrådet disponerer selv en del av midlene	3 %	5 %	2 % poeng
<i>Antall kommuner tallene er basert på</i>	<i>171</i>	<i>192</i>	

* Av de 186 kommunene som ble kartlagt i 2000 var det 171 som hadde oppgitt skriftlige opplysninger om organisering av den lokale prosessen og hvilke kriterier de hadde lagt til grunn. For 15 av kommunene var det ikke oppgitt slike opplysninger. I år 2001 var antallet 192 i de samme 10 idrettskretsene. I tallene for 2000 og 2001 inngår både de fordelinger som idrettsrådene har foretatt og de som idrettskretsen eventuelt har foretatt.

Tabellen viser at stadig flere idrettsråd velger å prioritere bestemte grupper og aktiviteter ved fordelingen av midlene. Ca 86 prosent har i 2001 valgt en prioriteringsmodell, mens bare 14 prosent har valgt en "per-hode-modell". I sistnevnte modell har antall medlemmer i idrettslaget vært utslagsgivende for hvor mye støtte de har mottatt.

Når det gjelder innstillingene for 2001 foretok vi en særskilt kartlegging av hvor mange av idrettsrådene som hadde kombinert modell A og B, dvs en per-hode-modell og en prioriteringsmodell, ved fordelingen av midlene. Den viste at hele 76 prosent av idrettsrådene hadde valgt en slik kombinert modell i 2001. En pott ble fordelt etter antall medlemmer i lagene, mens en pott ble fordelt til bestemte grupper og aktiviteter.

Når det gjelder grupper og aktiviteter som idrettsrådene har valgt å premiere spesielt, er tallmaterialet mer usikkert. Som vi ser av tabellen er det en nedgang for alle de konkrete grupper og aktiviteter som er nevnt i tabellen (punktene 1-7). Særlig markert er nedgangen i antallet idrettsråd som har valgt å premiere ungdom, opplæring og

barneidrettsskoler. Vi får dermed ikke bekreftet de ønsker som idrettsrådslederne ga uttrykk for i spørreskjemaundersøkelsen. Der var blant annet ungdom et område som idrettsrådslederne ønsket å prioritere ved fordelingen av 2001-midlene. Nedgangen er mindre når det gjelder antallet idrettsråd som har valgt å prioritere jenter, utøvere med spesielle behov og idrettslag med åpne tilbud.

Der nedgangen er størst har det antakelig vært en reell endring fra 2000 til 2001. Men som vi nevnte ved gjennomgangen av tabell 2.5 i forrige kapittel, har ikke idrettsrådene beskrevet like godt det de har gjort i 2001 som i 2000. Flere av idrettsrådene har i innstillingene for 2001 bare skrevet at de har gitt ekstra midler til noen grupper og tiltak uten å nevne i klartekst hva dette dreier seg om. Nedgangen fra 2000 til 2001 kan trolig et stykke på veg forklares med dette forholdet.

Et annet forhold som kan tale for at endringene ikke er så markante som tabellen gir inntrykk av, er at de grupper og tiltak som er prioritert er om lag de samme i 2001 som i 2000. I både 2000 og i 2001 er det barneidrettsskoler og ungdom som i størst grad er blitt prioritert ved fordelingen av midlene. Også utøvere med spesielle behov (blant annet funksjonshemmede) er blitt prioritert av idrettsrådene begge årene.

For utdanning og opplæring er det et markert fall fra 2000 til 2001. Foruten de forhold som er nevnt over, er det rimelig å tro at NIFs anbefalinger her har hatt betydning. Som vi så i kapittel 1 var ikke utdanning og opplæring nevnt i anbefalingene for 2001 som et av de tiltak NIF ønsket at idrettsrådene skulle prioritere spesielt. I tillegg til utdanning og opplæring er det også en nedgang i antall idrettsråd i 2001 som har prioritert jenter og såkalte åpne tilbud (for eksempel "åpent hus"-arrangementer og ulike former for sosiale tiltak). Kun 5 prosent har valgt å gi ekstra støtte til tiltak for jenter i idrettslagene, mens ca 10 prosent har premiert åpne tilbud.

Et interessant trekk ved idrettsrådenes prioriteringer i 2001 er at et økende antall idrettsråd har gjort andre prioriteringer enn de som er nevnt i punktene 1-7 i tabellen. Vi ser at andelen "andre prioriteringer" har økt fra 21 prosent i 2000 til 27 prosent i 2001. Her er tiltakene svært varierte. I Rogaland har noen av idrettsrådene premiert idrettslagenes dugnadsaktiviteter for å fremme den fysiske og idrettslige aktiviteten. Reduseres omfanget av dugnader for å skaffe inntekter er det en bekymring for at den frivillige innsatsen vil bli mindre. Derfor ønsket flere av idrettsrådene å styrke den dugnadsbaserte fysiske og idrettslige aktiviteten i lagene.

I Telemark har noen av idrettsrådene gitt særskilt støtte til rekrutteringstiltak og bestemte utstyrsanskaffelser. I Akershus har Bærum idrettsråd vært opptatt av å tilgodese småidretter og individuelle idretter, samt aktiviteter idrettslagene har i forhold til skolene. Rådet har lagt relativt detaljerte føringer på lagenes bruk av de tilskuddsmidler de har mottatt for 2001. I Aust-Agder er det idrettsråd som har vektlagt idrettslagenes reiseavstand til idrettsarenaer ved fordelingen av midlene.

Fire idrettsråd i Hordaland har i sine innstillinger for 2001 nevnt at de har lagt til grunn retningslinjene for tildeling av de kommunale kulturmidlene ved fordelingen av aktivitetsmidlene. Et par idrettsråd i Hordaland har også valgt å gi støtte til elitelag med den begrunnelse at slik støtte bidrar til å opprettholde et mangfold av aktiviteter.

I Finnmark er det idrettsråd som har vektlagt tiltak i idrettslagene for å hindre frafall av ungdom, samt idrettslagenes betydning for nærmiljøet. I Nord-Trøndelag har et av idrettsrådene valgt å fordele midlene med 2/3 til barn, mens ungdom har fått 1/3. I både Hordaland og Troms er det idrettsråd som har fordelt midlene ut fra hvilke kostnader det er forbundet med å drive de forskjellige aktivitetene i idrettslagene.

Disse eksemplene viser at mangfoldet er stort når det gjelder fordelingen av midlene. Mangfoldet avspeiler den lokale behovstilpasning som mange av idrettsrådene har lagt til grunn for å sikre oppslutning om den valgte fordelingsnøkkelen.

Går vi tilbake til tabell 3.4 ser vi under punkt D) at det har vært en klar økning i antall idrettsråd som har innført minstebeløp/grunnbeløp ved fordelingen av midlene. I 2001 var det ca 37 prosent av idrettsrådene som opererte med minstebeløp/grunnbeløp. NIF har i sine anbefalinger for 2001 uttalt at et slikt minstebeløp bør være kr 1000,-. En rekke idrettsråd har lagt til grunn denne anbefalingen ved fordelingen, men også andre varianter har gjort seg gjeldende. I både Vest-Agder, Telemark og i Vestfold er det idrettsråd som har stilt krav om et minstenivå på antall barn og ungdom i idrettslaget for at det skal være støtteberettiget.

Det har også vært en svak økning i antall idrettsråd som har disponert deler av aktivitetsmidlene selv. I 2001 var det ca 5 prosent av idrettsrådene som disponerte en del av aktivitetsmidlene – for eksempel til koordinering av barnas idrettsdag, felles idrettsleirer mv. I 2001 åpnet NIF opp for at idrettsrådene kunne disponere inntil 10 prosent av aktivitetsmidlene om det var tilslutning til en slik løsning blant de berørte idrettslagene. Vi ser imidlertid at omfanget fortsatt er beskjedent. Intervjuene med både rådsledere og daglige ledere viser at det er en sterk holdning i favør av at dette er midler som uavkortet skal kanaliseres til idrettslagene.

3.3.1 Byråkratiseres tilskuddsordningen?

Kulturdepartementet har ønsket å utvikle en tilskuddsordning med minst mulig krav til søknader og rapportering. Det skal ikke være en ordning som påfører lagene (ytterligere) administrative oppgaver som kan gå på bekostning av annet frivillig arbeid og kontakt med medlemmene. I hvilken grad har en lykkes med dette?

Som vi så over var det i år 2000 i overkant av 20 prosent av idrettsrådene som stilte krav om søknader (og statistikk) fra idrettslagene som ledd i fordelingen av midlene. Om lag det samme antall idrettsråd stilte krav om rapportering fra lagene om bruken av pengene. I Trondheim og Oslo ble for eksempel alle idrettslagene tilsendt søknadsskjema der de ble bedt om å fylle ut informasjon om antall barn og ungdom og ulike aktiviteter for denne målgruppen. Begge steder var det dårlig respons på denne henvendelsen. I Nordland krevde idrettskretsen ganske detaljerte opplysninger fra idrettslagene i de kommuner der kretsen foretok fordelingen.

Trolig har krav om søknader og rapportering gjort terskelen høy for enkelte idrettslag i de kommuner hvor slike krav er stilt – enten det er idrettsrådene eller den respektive kretsen som har krevd slike opplysninger. Intervjuene med de daglige lederne i idrettslagene viser at de er sterkt opptatt av at ordningen ikke må øke omfanget av rapportering og skjemautfyllinger. Da vil rutinene i ordningen gå på bekostning av

målet om å legge bedre til rette for frivillig innsats. Det er imidlertid få av idrettsrådslederne som tror at ordningen vil føre til at lagene må bruke vesentlig mer tid på søknader og rapportering (jf avsnitt 4.4 i neste kapittel).

Som nevnt tidligere har mange idrettsråd sendt ut registreringsskjema til lagene der de har bedt om ulike opplysninger. Dette er en form for rapportering av medlemmer og hvilke aktiviteter som finnes i det enkelte lag. Denne informasjonen er imidlertid stort sett dekket gjennom den elektroniske årsrapporteringen som lagene er blitt pålagt i 2001. Problemet for idrettsrådene når det gjelder bruk av denne informasjonen, er at noen lag ikke har rapportert tidsnok, andre igjen har ikke lagt inn fullstendige opplysninger. Dermed har mange idrettsråd måttet gå ut til lagene med egne registreringsskjemaer der de i mange tilfeller har spurt om det samme som i årsrapporteringen. For noen av lagene har dette betydd at de først har fylt ut årsrapporteringen, deretter har de fylt ut registreringsskjema fra idrettsrådet og tillegg rapportert til kommunen i forbindelse med fordelingen av de såkalte kulturmidlene.

I Bergen har idrettsrådet ønsket å unngå en slik situasjon. Der har idrettsrådet benyttet seg av den rapportering idrettslagene har gjort i forbindelse med fordelingen av kommunens barne- og ungdomsmidler. Deretter har de sjekket hvilke lag som er medlemmer av NIF og så invitert lagene til fellesmøte for å vedta kriteriene for deling av tilskuddsmidlene.

Flere idrettsråd i Akershus og Buskerud har i sine innstillinger for 2001 argumentert mot "Lørenskog-modellen" som NIF har vist til i sine anbefalinger. Etter deres mening skaper denne modellen for mye byråkrati for både idrettsrådene og –lagene og at det er derfor mest hensiktsmessig å benytte en "per-hode-modell" ved fordelingen av midlene. På den måten kan en gå tilbake til det som, etter deres mening, er grunnlaget for ordningen, nemlig at den skal være en grunnstøtte til lagene og ikke en form for prosjektstøtte øremerket bestemte grupper og aktiviteter i idrettslagene. Mer vektlegging av registrert aktivitet i idrettslagene kan etter disse informantenes mening, gjøre det vanskelig å oppfylle ønsket om minst mulig byråkrati rundt ordningen. Etter disse informantenes mening, vil en forenkling kunne gi lagene full råderett over midlene noe som kan virke positivt med tanke på å legge best mulig til rette for mer frivillig innsats i idrettslagene.

3.3.2 Hvem bør få støtte?

Siden oppstarten av tilskuddsordningen i år 2000 har det vært ført en debatt om hvem som har rett på slike midler og hvem som ikke har det. Hovedprinsippet som er lagt til grunn i de offentlige meldinger som omtaler tilskuddsordningen, er at støtten skal gå til lokale medlemsbaserte foreninger og lag som har aktivitet for barn og ungdom. Dette er i Kulturdepartementets retningslinjer presisert til å omfatte idrettslag som driver (idrettslig) virksomhet for barn (6-12 år) og /eller ungdom (13-19 år).

Kulturdepartementet har som nevnt i kapittel 1 understreket at også lokale lag og foreninger som har idrett/fysisk aktivitet som hovedformål, men som står utenfor NIF, kan tildeles midler gjennom den nye tilskuddsordningen.

NIF har med utgangspunkt i noen konkrete saker søkt å komme fram til noen mest mulig enkle kriterier for hvem som bør få og hvem som ikke bør få støtte. En har ønsket seg et mest mulig skarpt skille mellom de som har rett på støtte og de som ikke har det for å unngå gråsoner. Hovedregelen NIF la til grunn for fordelingen av 2001-midlene var at idrettslag som er medlem av NIF og som ellers oppfyller Kulturdepartementets retningslinjer, bør få støtte. Ved fordelingen i 2001 fikk hvert enkelt idrettsråd tilsendt en liste med navn på de idrettslagene som er støtteberettiget i følge NIF.

NIF gjorde i anbefalingene for 2001 ett unntak fra denne hovedregelen: Idrettslag som driver kommersiell virksomhet er ikke støtteberettiget selv om de er medlemmer av NIF. Dette dreier seg primært om privateide danseskoler og kampsportinstitutter som er medlem av Norges Danseforbund og Norges Kampsport-forbund. Disse forbundene har dispensasjon fra de normale medlemskapsbetingelsene – en dispensasjon som (foreløpig) skal gjelde fram til 2003. Andre idrettslag som er medlemmer av NIF slik som Friskis og Svettis, betrakter NIF som ordinære idrettslag. De har dermed rett på støtte om de driver (idrettslig) aktivitet for barn og ungdom.

Hvordan har idrettsrådene opplevd fordelingen av midlene? Det ene – og det viktigste – er at idrettsrådene har støtt på lite problemer når det gjelder å avgjøre hvilke lag som er støtteberettiget eller ikke. En har stort sett funnet tilfredsstillende løsninger lokalt.

I intervjuene med rådslederne i de 12 case-kommunene ba vi om synspunkter på NIFs linje i 2001 om at kun NIF-medlemmer har rett på støtte. To av idrettsrådene ønsket at de kunne ha gått bredere ut enn de lag NIF oppga som støtteverdige. Det gjaldt blant annet støtte til en lokal snowboard-klubb som ikke var medlem av NIF. I en av kommunene hadde idrettsrådet fått et lag til å melde seg inn i NIF slik at det kunne motta støtte.

De øvrige idrettsrådene har ikke opplevd anbefalingen fra NIF som problematisk. De ser på seg selv som en del av linjen i NIF og er av den oppfatning at det er idrettens organisasjoner som bør få midlene. Skal andre få av disse midlene bør støtten også fordeles av andre enn idrettsrådene som de primært ser på som idrettens organ. Skal flere få støtte vil også idrettens organisasjoner få mindre enn det de gjør nå. De er også skeptiske til hva en mer åpen støtteordning kan føre til av gråsoner og fortolkningsproblemer. Den samme skepsisen gjør seg gjeldende på krets nivå. Kretsene har som en del av kvalitetssikringen av rådernes innstillinger, kontrollert at kun NIF-medlemmer har fått støtte. Har de oppdaget at idrettsrådet har gitt til andre enn NIF-medlemmer har de bedt idrettsrådet om å korrigere sin innstilling. Etter deres oppfatning har dette skapt ryddighet og forutsigbarhet i forhold til hvem som skal få støtte.

I løpet av fordelingen høsten 2001 var det to forhold som skapte debatt. Det ene var om medlemsbaserte lag og foreninger som ikke har idrettslig aktivitet som sitt hovedformål, skal ha rett på støtte. I noen kommuner tok idrettsrådet utgangspunkt i de frivillige lag og foreninger som mottar kommunale driftstilskudd (kulturmidler). Der inngår også medlemsbaserte foreninger og lag som ikke er medlemmer i NIF. Blant annet har det vært et spørsmål om fjellsporlag, Barnas turlag i Den Norske Turistforening, 4H-klubber, gokart-klubber og skytterlag under det Frivillige skyttervesen kunne tildeles støtte. Blant annet ønsket idrettsrådet i Klepp å tildele tilskuddsmidler til 4H, KRIK, det

lokale skytterlaget, til en dykkerklubb som ikke var medlem av NIF og til en gokartklubb.

Det andre forholdet gjaldt idrettslag som har inngått samarbeid med kommersielle aktører. Idrettsrådet i Fredrikstad ønsket for eksempel en avklaring i de tilfeller der det kan argumenteres for at idrettslaget har en eller annen form for kommersiell tilknytning. Rådet viste til to tilfeller der to idrettslag var tett sammenvevd med kommersielle virksomheter (har felles treningssted, eid av den kommersielle virksomheten, felles instruktører ansatt av den kommersielle virksomheten, administrativ støtte fra den kommersielle virksomheten og uklart skille mellom medlemskap i idrettslaget og den kommersielle virksomheten).

NIF argumenterte i brev til idrettsrådene i Klepp og Fredrikstad for følgende: Det ene er at NIF-medlemskap ikke er det sentrale, men hva som er formålet til laget eller foreningen (idrett og/eller fysisk aktivitet). Det andre er at lag og foreninger som er medlemmer av andre nasjonale organisasjoner enn NIF og mottar støtte fra andre offentlige støtteordninger, ikke bør få lokale aktivitetsmidler. Det tredje er et generelt krav om at lagene og foreningene som har rett på støtte må være frivillige, ikke-kommersielle organisasjoner. For det fjerde åpnet NIF opp for, om idrettsrådet bestemmer dette, at tiltak organisert av frivillige med idrett eller fysiske aktivitet som formål, kan være støtteberettiget. Dette er som nevnt tidligere også Kulturdepartementet sterkt opptatt av. NIF mykte dermed i brevet til Klepp idrettsråd 5 okt 2001, opp anbefalingen om at laget eller foreningen måtte være medlem av NIF. Til sist understrekte NIF i sitt brev til Fredrikstad idrettsråd 11 juli 2001 at også idrettslag som har samarbeid med kommersielle aktører kan være støtteberettiget om idrettslaget har ordinære medlemmer som betaler kontingent, gjennomfører demokratiet i praksis med lovlig valgte styrever og har godkjent lovnorm for idrettslag som sitt grunnlag.

Denne gjennomgangen viser at oppfatningene varierer noe med hensyn til hvem som bør få støtte eller ikke. Enkelte idrettsråd ønsket en mer åpen støtteordning enn det NIF sentralt gikk inn for i sine anbefalinger til idrettsrådene i 2001.

Vi har prøvd å sammenfatte noen av de standpunktene som har gjort seg gjeldende i debatten om hvem som har rett på støtte fra tilskuddsordningen. Poenget her er å vise at det er ganske stor spennvidde i synspunkter. Noen vil si at hovedregelen bør være som pkt a i oppstillingen under. Andre igjen vil ha en mer åpen støtteordning og inntar standpunkt som dekkes av ett eller flere av de øvrige punktene i oppstillingen.

Oversikt over ulike synspunkter på hvem som bør/ikke bør få støtte fra tilskuddsordningen.

a) Frivillige, lokale idrettslag som er medlem i NIF og har aktiviteter for barn og ungdom (6-19 år)

b) Lokale, frivillige og medlemsbaserte lag og foreninger som har idrettslig og/eller fysisk aktivitet som hovedformål, men som ikke er medlem av NIF (f eks enkelte lokale dykkerklubber, gokart-klubber, roklubber, snowboard-klubber mv)

c) Lokale, frivillige og medlemsbaserte lag og foreninger som har idrettslig og/eller fysisk aktivitet for barn og ungdom som en del av aktiviteten, men som ikke er medlem av NIF (f eks 4H-klubber, Jeger og Fisk, KRIK)

d) Tiltak/aktiviteter organisert av frivillige, f eks foreldre, der idrett og/eller fysisk aktivitet er hovedformålet, men der det ikke er etablert en lokal forening eller lag med f eks egne styrer og vedtekter. (f eks idrettsskoler organisert på tvers av idrettslagene eller organisering av ulike aktiviteter for ungdom)

e) Lokale, frivillige og medlemsbaserte lag og foreninger som har idrettslig og/eller fysisk aktivitet for barn og ungdom, men som er medlem av andre nasjonale organisasjoner enn NIF og som mottar støtte fra andre offentlige tilskuddsordninger (f eks lokale skytterlag, Barnas turlag i DNT, lag og foreninger som mottar Frifond-midler)

f) Lokale idrettslag som er medlem i NIF, men har samarbeid med lokale kommersielle aktører (f eks en lokal sportsdanseklubb som har samarbeid med en kommersiell aktør som driver danseundervisning, eller Molde fotballklubb som har samarbeidsavtale med Molde fotball A/S

g) Lokale idrettslag som ikke har barn og ungdom blant sine medlemmer, men som organiserer aktiviteter for barn og ungdom som ikke er medlemmer

Denne oppstillingen kan sannsynligvis gjøres lengre. Men den kan gi et inntak til en drøfting av hvilke retningslinjer eller kriterier som bør legges til grunn for å avgjøre hvem som skal få tilskuddsmidler eller ikke.

3.4 Synspunkter på informasjon og overordnede retningslinjer

I dette avsnittet skal vi gjengi hvilke synspunkter idrettsrådslederne har på den informasjon de har fått og hvordan de har opplevd de overordnede retningslinjene.

Idrettsrådene og idrettslagene har på ulike måter blitt tilført informasjon om den nye tilskuddsordningen. Kulturdepartementet har sendt brev med oversikt over retningslinjene for ordningen og hvor mye hver kommune er tildelt av tilskuddsmidler. NIF har også gått ut med informasjon til idrettsskretsene, idrettsrådene og lagene om selve ordningen og hva som er NIFs anbefalinger. I tillegg kommer informasjon gjennom møter, konferanser, medier og nyhetsbulletiner der dels idrettsrådene og dels lagene har vært målgruppe for informasjonen.

Tabell 3.5 gir en oversikt over hvordan idrettsrådene vurderte den informasjonen de fikk i år 2000.

Tabell 3.5 Idrettsrådenes syn på den informasjon de fikk om tilskuddsordningen i år 2000. Prosentvis fordeling.

	I stor grad/ i nokså stor grad	I liten grad/ i nokså liten grad	Vet ikke
I hvilken grad mener du informasjonen fra Kulturdepartementet om den nye tilskuddsordningen, har vært tilfredsstillende?	83	16	1
I hvilken grad mener du informasjonen fra Idrettsforbundet og idrettskretsen, har vært tilfredsstillende?	82	17	1
I hvilken grad har anbefalingene fra Idrettsforbundet påvirket idrettsrådets fordeling av aktivitetsmidler på idrettslagene?	80	19	1

Tabellen viser at det store flertall av idrettsrådslederne bedømmer informasjonen både fra Kulturdepartementet og NIF som tilfredsstillende. Det ser dermed ut til at informasjonen i stor grad har nådd fram til idrettsrådene. Men som vi så tidligere i kapitlet, synes informasjonsnivået å være noe mer variabelt i idrettslagene.

Vi merker oss også at NIF ser ut til å ha hatt stort gjennomslag med sine anbefalinger. Hele 80 prosent av idrettsrådslederne mener at NIF i stor eller nokså stor grad har påvirket fordelingen av midlene på idrettslagene. Selv om det er variasjon i valg av fordelingsnøkler lokalt, viser dette at NIFs innflytelse har vært betydelig. Det stemmer da også bra i forhold til de prioriteringer mange av idrettsrådene har gjort, der ungdom, idrettsskoler og opplæring har stått sentralt i idrettsrådenes fordeling.

Et neste spørsmål er hvordan idrettsrådslederne bedømmer Kulturdepartementets retningslinjer. Dels dreier det seg om retningslinjer for fordeling av støtten mellom kommunene (idrettsrådene), dels om retningslinjer for idrettsrådenes fordeling av midlene på idrettslagene i den enkelte kommune. Vi ba idrettsrådslederne både ta stilling til de nåværende retningslinjene og ulike alternative modeller for fordelingen av tilskuddsmidlene. Hvordan de svarte framgår av tabell 3.6.

Tabell 3.6 *Idrettsrådsledernes vurdering av ulike modeller for hvordan tilskuddsmidlene kan fordeles på kommunene og idrettslagene. Prosentvis fordeling.*

	Helt enig	Delvis enig	Både og	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
<i>Kulturdepartementets</i> fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på antall innbyggere i alderen 6-19 år i den enkelte kommune.	53	13	11	13	10	0
<i>Kulturdepartementets</i> fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på antall idrettslagsmedlemmer i alderen 6-19 år i den enkelte kommune.	25	17	12	15	31	1
<i>Kulturdepartementets</i> fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på registrert aktivitet i idrettslagene i den enkelte kommune.	17	27	12	13	29	2
<i>Idrettsrådenes</i> fordeling av aktivitetsmidler på det enkelte <i>idrettslag</i> i kommunen bør baseres på antall medlemmer i alderen 6-19 år.	36	27	17	12	9	0
<i>Idrettsrådenes</i> fordeling av aktivitetsmidler på det enkelte <i>idrettslag</i> i kommunen bør baseres på registrerte aktiviteter i idrettslaget.	39	30	16	6	8	1

De tre første påstandene i tabellen angår Kulturdepartementets fordeling av tilskuddsmidlene på *kommunene* (idrettsrådene). Svarene viser at de nåværende retningslinjene, dvs at fordelingen bør baseres på antall innbyggere i alderen 6-19 år, oppnår sterkest tilslutning. 2/3 av idrettsrådslederne er helt eller delvis enige i at fordelingen bør skje på denne måten.

Idrettsrådslederne er delt omtrent på midten i synet på om fordelingen mellom *kommunene* i stedet bør baseres på antall idrettslagsmedlemmer (6-19 år) eller på registrert aktivitet i idrettslagene. I overkant av 40 prosent av idrettsrådslederne er for disse måtene å fordele midlene på, mens det samme prosentvise antall er mot. Vi ser imidlertid at flere er helt uenig i at fordelingen bør skje på disse måtene enn det er de som er helt enig. Det gir en indikasjon på at motstanden er litt større enn forsvaret for disse måtene å fordele støtten på.

Det er spesielt i de større kommunene støtten til de nåværende retningslinjene er høy. I de aller minste kommunene - med fem idrettslag eller færre - er støtten litt lavere. Idrettsrådslederne i disse kommunene ønsker i større grad at registrert aktivitet i idrettslagene ble lagt til grunn ved fordelingen av midlene på kommunene. Dette kan ha sammenheng med at idrettslagene i mange av de små kommunene har vært flinke til å få i gang idrettslige aktiviteter og har klart å mobilisere mange av barna og de unge. Dette ønsker de ble tatt hensyn til ved fordelingen av midlene på kommunene. Men det må føyes til at forskjellene er nokså små mellom store og små kommuner.

Når det gjelder grunnlaget for idrettsrådenes fordeling av støtten på *idrettslagene* er ca 2/3 av idrettsrådslederne helt eller delvis enige i at antall medlemmer (6-19 år) bør legges til grunn. Litt flere mener at fordelingen bør baseres på registrerte aktiviteter i idrettslagene. Vi så da også i tabell 3.4 foran at det har vært en økning i antall idrettsråd

som har valgt en såkalt prioriteringsmodell, dvs en modell der bestemte grupper og tiltak i idrettslagene er blitt tilgodesett ved fordelingen. Fordelingen er i disse tilfeller basert på registrerte aktiviteter i lagene.

Idrettsrådslederne synes i liten grad å se noen motsetning mellom fordeling etter ”antall hoder” og etter bestemte registrerte aktiviteter i idrettslagene. I følge et flertall av idrettsrådslederne bør både antall medlemmer og (annen) registrert aktivitet kunne legges til grunn ved fordelingen. I år 2000 var det ca 40 prosent av idrettsrådene som valgte en kombinert modell der både antall medlemmer og registrert aktivitet var en del av beregningsgrunnlaget (jf tabell 3.4). I 2001 var denne andelen steget til 76 prosent.

Alt i alt er det ganske sterk støtte blant idrettsrådslederne til Kulturdepartementets retningslinjer for fordeling av tilskuddsmidlene på *kommunene*. Når det gjelder idrettsrådenes fordeling av midlene på *idrettslagene* virker det altså som om idrettsrådene både ønsker å legge medlemmer og (annen) registrert aktivitet til grunn ved fordelingen.

3.5 Årsaker til at noen idrettsråd ikke fordelte midler i år 2000

Vi har foretatt en undersøkelse av kommuner hvor det ikke var foretatt utbetaling av 2000-midler til idrettslagene per februar 2001. I følge en oversikt fra Idrettsforbundet var det 24 kommuner hvor utbetaling ikke hadde funnet sted på dette tidspunktet. Dette utgjorde 5,5 prosent i forhold til totalt antall kommuner i landet. Beløpet som ikke var utbetalt utgjorde per februar 2001 kr 1 389 000,-. Kommunene det gjelder var spredt på i alt 12 fylker og omfattet alt fra en kommune i fem av fylkene til fire kommuner i Nord-Trøndelag. Det er dermed stor geografisk spredning. Et annet trekk er at det stort sett dreier seg om små kommuner med et fåtall idrettslag.

For å kartlegge årsaker til at utbetaling ikke hadde funnet sted, har vi vært i kontakt med idrettsrådsleder i åtte kommuner, mens vi i fire kommuner har vært i kontakt med kulturkontoret i kommunen da det viste seg at idrettsrådet ikke fungerte eller ikke eksisterte. Vi har også vært i kontakt med representanter for fire av idrettskretsene, samt med NIF sentralt.

Undersøkelsen viser at *årsakene* til den manglende utbetalingen av 2000-midler var spredt på flere nivåer. Både idrettsråd, idrettskrets og NIF sentralt kan, alt avhengig av sak, ha bidratt til at utbetalingen ble forsinket. Det har imidlertid ikke vært helt enkelt å avdekke hvor problemene har oppstått. Idrettsrådene kan ha en oppfatning, mens kretsen kanskje har en annen. Siden prosedyren for utbetaling av tilskuddsmidlene omfattet flere nivåer og parter er det en utfordring å sikre tydelig ansvars plassering og effektiv informasjonsoverføring. Vi kan sammenfatte årsaksbildet på denne måten:

- *Idrettsråd mer i navnet enn i gavnet.* I ca halvparten av de kommunene vi har vært i kontakt med, har det vært snakk om idrettsråd som bare finnes på papiret eller som fungerer dårlig. Fordelingsprosessen har stoppet opp, enten helt til idrettslagene har gjort anskrik og/eller at idrettskretsen har tatt affære. Problemet var at det gikk ganske lang tid før dette kom for dagen. Det kan også se ut til å ha vært visse problemer med å få klargjort hvem som skulle foreta fordelingen i slike tilfeller. I

noen kommuner har det vært opp til kulturkontoret i kommunen å foreta fordelingen om idrettsrådet ikke fungerer. Eller så har kretsen intervenert og foretatt fordelingen. Sen reaksjon fra kretsens side og noe uklare ansvarsforhold mellom idrettskretsen og kulturkontoret i kommunen, ser ut til å ha forsinket utbetalingene i flere av kommunene med dårlig fungerende idrettsråd.

- *Forsinket fordeling i idrettsrådet.* I noen få av kommunene synes idrettsrådet å ha fungert, men hvor rådet har hatt problemer med å fatte vedtak om fordeling av midlene. Dette kan skyldes omfattende arbeid med å kartlegge antall medlemmer i idrettslagene, adresser og kontonummer til idrettslagene eller det har vært uenighet mellom idrettslagene om valget av fordelingsnøkkel. I noen få tilfeller har dette ført til at innstilling om fordeling av midlene er blitt sterkt forsinket.
- *Kommunikasjons-/registreringsproblemer mellom idrettsråd og NIF sentralt.* I noen av kommunene har idrettsrådet foretatt fordeling av tilskuddsmidlene og raskt sendt innstilling avgårde til NIF. Utbetalingene har imidlertid latt vente på seg. Noen av idrettsrådene purret flere ganger, andre trodde alt var i orden helt til noen av lagene varslet om at utbetaling ikke hadde funnet sted. Disse tilfellene ser ut til å ha oppstått der det har vært kontakt fram og tilbake mellom idrettsrådet og kretsen/NIF sentralt. Det kan ha vært snakk om innhenting av flere opplysninger eller diskusjon om hvilke lag som er støtteberettigede eller ikke. Ofte har det manglet kontonumre og adresser til idrettslagene, eller så er det foretatt fordeling til lag som ikke hører hjemme under NIF-paraplyen. Det kan se ut til at det har vært visse problemer med å ferdigbehandle disse sakene siden det har tatt så lang tid å få en endelig avgjørelse.

Ut fra erfaringene i år 2000 har det vært behov for å innføre noen mekanismer som sikrer raskere reaksjon om utbetaling til idrettslagene ikke finner sted. Flere av idrettsrådene savnet i år 2000 tilbakemelding fra NIF om hvorvidt idrettslagene hadde fått pengene eller ikke. Mangelfull informasjon om status for idrettsrådenes arbeid med å lage innstillinger gjorde det noe vanskelig for idrettskretsene å intervenere i tide om noe ikke gikk som planlagt. Det var noe tilfeldig i hvilken grad idrettskretsen fikk gjenpart av den innstilling idrettsrådene sendte til NIF.

3.5.1 Gikk det bedre i år 2001?

Til forskjell fra 2000 ble alle aktivitetsmidlene for 2001 fordelt innen den frist som NIF satte for fordelingen av aktivitetsmidlene. Mens det i 2000 ble overført penger til året etter ble alle midlene for 2001 fordelt innen fristen. Kristiansand idrettsråd ble imidlertid av NIF bedt om å omgjøre den innstilling de først hadde laget fordi de ville tildele penger etter hvorvidt idrettslaget hadde administrativt ansatte eller ikke. Dette ønsket ikke NIF skulle være et kriterium ved fordelingen. Dermed ble fordelingen i Kristiansand noe forsinket i forhold til fristen den 1 desember 2001.

NIF gjorde i 2001 en del justeringer for å bedre og effektivisere rutinene for utbetaling av tilskuddsmidlene. For det første gikk en fra NIFs side ut med *informasjon* til idrettskretsene og –rådene på et tidligere tidspunkt. En valgte også å ”lufte” forskjellige forslag til endringer – blant annet med idrettskretsene. Idrettskretsene ønsket for sin del

at *innstillingene* fra idrettsrådene skulle sendes den respektive idrettskretsen for kvalitetssikring før den ble sendt videre for utbetaling.

Slik det har fungert i 2001 har idrettskretsen sjekket alle formalia før innstillingen er blitt sendt videre for registrering og utbetaling til lagene. Med den nye elektroniske årsrapporteringen fra år 2000 har en hatt mulighet til å kryssjekke opplysningene som idrettslagene har oppgitt til idrettsrådene som grunnlag for fordeling av tilskuddsmidlene. Kretsene har også hatt større mulighet for å intervensere i tide i forhold til idrettsråd som ikke fungerer når de har oversikt over hvilke idrettsråd som har avgitt innstilling om fordeling av støtten.

I år 2001 satte NIF en mer utvetydig *frist* for innsendelse av idrettsrådene s innstillinger. Siste frist for utbetaling ble satt til 1 desember. Det som da måtte gjenstå av de 84,3 mill kronene ville da bli overført til neste år. På den måten ble det laget et ”ris bak speilet” som kan ha framskyndet arbeidet lokalt med å få fordelt støtten på idrettslagene. Til sist har det enkelte idrettsråd fått en liste fra idrettsregisteringen for år 2000 over de idrettslag som har rett på støtte i den enkelte kommune.

Høsten 2001 rapporterte imidlertid flere av idrettskretsene og enkelte idrettsråd om treghet i utbetalingen av tilskuddsmidlene. Idrettskretsene i Hedmark, Oppland og Vestfold etterlyste større interesse fra idrettslagenes del for å få tilgang på midlene. De første fire månedene – fra midten av juni til midten av oktober ble 43 prosent av tilskuddsmidlene fordelt. I november spisset det seg imidlertid kraftig til. De ukentlige utbetalingene steg kraftig slik at midlene ble fordelt innen fristens utløp med unntak av fordelingen i Kristiansand.

Et nærliggende spørsmål er hvorfor det gikk såpass tregt å få ut pengene før fristen for alvor nærmet seg. Her ser årsaksbildet ut til å være ganske sammensatt. Følgende kan trekkes fram:

- *Noen av idrettslagene har god økonomi.* Bildet er slett ikke entydig negativt når det gjelder den økonomiske tilstanden i idrettslagene. Noen er sterkt presset i forhold til økonomi, mens andre synes de har det ganske romslig. Men det vil være å gå for langt å hevde at idrettslagene generelt sett har god økonomi og derfor ikke er så interessert i tilskuddsmidlene. I følge Institutt for samfunnsforskning (ISF) går nærmere halvparten av norske idrettslag med underskudd. Og når daglige ledere i lagene blir spurt om barrierer i forhold til utvikling av et bedre aktivitetstilbud, er mangel på penger noe som ofte blir trukket fram. Men det er også interessant å merke seg at mangel på frivillige blir pekt på som et enda viktigere problem. Det aktualiserer spørsmålet om bedre økonomi i idrettslagene er en god måte å løse problemet med mangel på frivillige på.
- *Noen av idrettslagene har dårlig økonomi, men mangler frivillige.* Enkelte idrettslag har dårlig økonomi og ønsker seg all den støtte de kan få, men de mangler frivillige som kan sørge for formaliane som trengs for å få støtte. Disse lagene overholder sannsynligvis ikke fristene satt av idrettsrådene fordi de mangler ledere og andre frivillige som kan ta på seg å skaffe de opplysninger som idrettsrådene etterlyser.

- *Fortsatt manglende kjennskap til ordningen i idrettslagene.* Tilskuddsordningen er inne i sitt andre år, men det virker som om det tar tid før alle idrettslagene fullt ut vet hva ordningen går ut på. Som vi så tidligere er manglende kjennskap til ordningen ute i idrettslagene det problem idrettsrådslederne mener er størst.
- *Noen idrettsråd krever omfattende søknader fra idrettslagene.* Mange av idrettsrådene har etterlyst relativt enkle opplysninger fra idrettslagene som grunnlag for fordelingen av støtten (adresse, kontonummer, hvor mange medlemmer de har i alderen 6-19 år og om de har idrettsskole). Men det er også idrettsråd som har bedt om ganske detaljerte opplysninger om aktivitet eller bedt om at idrettslagene lager begrunnede søknader for å få tildelt støtte.
- *Noen av idrettsrådene har satset på bredere fordelingsprosesser i 2001.* Det første året for tilskuddsordningen valgte en del idrettsråd å gjennomføre nokså enkle fordelingsprosesser – i en del tilfeller avgjorde rådets styre fordelingen. Ganske mange idrettsråd har ønsket å gjennomføre mer grundige prosesser i år 2001 – noe de også er blitt anbefalt å gjøre av NIF. Ulempen med en slik strategi er at kan ta lengre tid å få truffet vedtak om fordelingen av støtten. Bred deltaking, informasjon, fellesmøter, høringer osv har gjerne den virkning at det tar tid å få truffet de nødvendige vedtak.
- *Noen idrettsråd fungerer dårlig.* Det er nærliggende å tro at enkelte idrettsråd fortsatt sliter med å få folk til å stille til verv og å opparbeide seg status i kommunen. Dermed er sannsynligvis effektiviteten forskjellig i idrettsrådene når det gjelder å få fordelt pengene. Som vi så tidligere skyldes manglende fordeling i år 2000 at enkelte idrettsråd fungerte mer i navnet enn i gavnet.
- *Elektronisk årsrapportering og ny aldersinndeling i medlemsrapporteringen.* NIF har i 2001 innført elektronisk årsrapportering fra idrettslagene. Samtidig er aldersinndelingen på medlemsrapporteringen endret for å få den i samsvar med offentlige krav. Både det elektroniske formatet og endringene i medlemsrapporteringen har vært en ganske tung ”ball” å håndtere for mange idrettslag. Selv om det etterhvert er oppnådd en høy rapporteringsprosent, har det tatt tid å få inn data fra alle idrettslagene. De listene fra idrettsregistreringen som idrettsrådene har fått fra NIF har derfor gjerne manglet opplysninger for en del av idrettslagene. Disse har så idrettsrådene etterlyst fra idrettslagene. En del idrettslag har sett på dette som ytterligere krav om skjemautfyllinger og rapportering. Av den grunn kan enkelte idrettslag ha valgt å la være å søke om tilskuddsmidler.

Avslutningsvis kan det føyes til at mange av rådslederne finner det noe problematisk at fordelingen, Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger, kommer rett før sommer og ferietid. Rekker de ikke å gjøre fordelingen før ferien må de gjerne vente til skolene begynner igjen ut i august før de kan starte fordelingsprosessen.

NIF har nylig kommet med et forslag om at fordelingen av de lokale aktivitetsmidlene bør inngå som et fast punkt på idrettsrådenes årsmøter. Disse gjennomføres gjerne i februar/mars. Der kunne idrettslagene inviteres til diskusjon om hvilke kriterier som årets fordeling bør følge. På møtet kunne det treffes vedtak om hvilke kriterier som skal gjelde for årets fordeling, men der styret får i fullmakt av idrettsrådet i plenum til å

foreta nødvendige korreksjoner i samsvar med Kulturdepartementets retningslinjer og NIFs anbefalinger når disse foreligger. Dermed kunne styret raskt gjøre de nødvendige endringer når brevene fra Kulturdepartementet og NIF er klar i slutten av mai samme år. Innstillingene fra idrettsrådet kunne da foreligge tidligere og lagene kunne motta midlene raskere.

4 Bruken og forventede virkninger av tilskuddsmidlene

4.1 Innledning

I dette kapittelet retter vi fokuset mot de lokale idrettslagene, og hvordan disse ser på den nye tilskuddsordningen. For mange av idrettslagene vil bruken av midlene først skje året etter at idrettsrådene har foretatt sin fordeling. Med andre ord fører tildelingsprosedyren til at midlene fordeles det ene året og brukes det andre. Få av lagene har hittil tatt tilskuddsordningen for gitt og forskuttert bruken av pengene. De brukes når de har kommet inn på lagets konto.

I det forrige notatet fra evalueringen var det få av lagene som hadde noen klare oppfatninger om hva de ville bruke pengene på. Ei heller hvilke virkninger de så for seg at midlene kunne ha på lagets virksomhet. Det er først i år 2001 at midlene fra 2000 for alvor er satt i omløp i idrettslagene. For å fange opp bruken av disse midlene, samt den nye runden med fordeling av midlene for år 2001, har vi sommer og tidlig høst 2001 gjennomført intervjuer med representanter for 21 idrettslag i de 12 case-kommunene.

I intervjuene har vi kretset rundt disse spørsmålene:

- Hvordan fordeler lagene midlene internt? Hva slags diskusjon og prosedyrer er lagt til grunn ved fordelingen av midlene?
- Hva bruker idrettslagene tilskuddsmidlene til? Er det noe mønster eller reflekterer bruken at de lokale behovene er forskjellige fra lag til lag? Hvor viktige er disse midlene økonomisk sett for idrettslagene?
- Hvilke virkninger forventer idrettslagene at tilskuddsmidlene etter hvert vil kunne få på idrettslagenes virksomhet?

I diskusjonen tar vi utgangspunkt i intervjuene gjort i år, men trekker også inn data fra den første intervjurunden (høsten 2000) der dette er relevant. Fra den kvantitative undersøkelsen med rådsledere vil vi dessuten inkludere resultatene som tok for seg bruken, betydningen og effekten av de lokale aktivitetsmidlene på lagene.

4.2 Fordeling av midlene i idrettslagene

Samtaler med idrettslagsledere tyder på at den nye tilskuddsordningen gjennomgående er blitt svært positivt mottatt av idrettslagene, uavhengig av hvor stort laget er og hvor mye penger laget har fått. Uttalelsen fra lederen for et lag i Gausdal understreker dette. Han ser det som positivt at ”midlene går til de som står for det meste av aktiviteten i idretten.” Han begrunnet det med at dårlig økonomi ofte gjør det vanskelig å rekruttere frivillige, samtidig som nesten all aktivitet koster penger. Ofte blir det slik at tillitsmenn må bruke mye av sin tid på å skaffe penger framfor å drive og utvikle

primæraktiviteten”. I følge en lagleder i Overhalla fungerer midlene som en ”direkte vitamininnsprøytning til lagene, (...) en meget bra måte å stimulere lokalidretten på.” Frøya idrettsråd hevder at ”...for de aller fleste idrettslagene betyr tilleggsmidlene opp til en fordobling av aktiviteten og enkelte idrettslag har fått realisert planer de ellers ikke ville ha fått til uten disse midlene”. Trolig er dette synspunkter som mange av de tillitsvalgte i den lokale idretten vil si seg enig i.

Intervjuene tyder på at år 2000s midler kom ganske overraskende på idrettslagene. At lokalidretten ble tilgodesett økonomisk med en egen tilskuddsordning, overrasket mange. Flere av lagslederne peker på ordningen som en gavepakke fra staten.

I det følgende skal vi se nærmere på hvordan idrettslagene valgte å fordele denne gavepakken i 2000 og om det ligger an til endringer i forbindelse med fordelingen av tilskuddsmidlene for 2001.

I og med at det er snakk om en grunnstøtteordning, er det i stor grad opp til det enkelte idrettslag å bestemme bruken av midlene, dersom idrettsrådet ikke har lagt særskilte føringer (f eks ved øremerking av midler basert på søknader fra lagene). Idrettsrådene i våre case-kommuner har i varierende grad valgt å legge føringer på bruken i lagene slik vi har sett i de foregående kapitlene. Enten er pengene overført som et rammebeløp alt avhengig av hvor mange medlemmer laget har i aldersgruppen 6-19 år. Eller så har idrettsrådet valgt å kartlegge aktiviteten i idrettslagene og premiere bestemte aktiviteter slik som barneidrettsskoler. Til sist har noen av idrettsrådene bedt lagene om opplysninger om hvilke aktiviteter de planlegger å gjennomføre og fordelt støtten til bestemte prosjekter og tiltak (øremerking ved hjelp av en søknadsbasert ordning). Føringerne på lagenes bruk av pengene varierer da med hvilken fordelingsmodell idrettsrådene har valgt. Bærum idrettsråd har gått et skritt lengre ved å angi detaljert hvilken fordeling de ønsker seg internt i idrettslagene.

Imidlertid gir de fleste lagsrepresentantene uttrykk for at de har hatt stor frihet i disponeringen av midlene, uavhengig av hvilken fordelingsmodell idrettsrådet har valgt. Få har en følelse av at de har fått tredd en tvangstrøye nedover lagets skuldre. De mener selv at de i stor grad har disponert pengene i samsvar med behovene i laget.

Først og fremst har bruken av midlene i det enkelte idrettslag vært diskutert og besluttet av (hoved-)styret. Andre fora i lagene ser i begrenset grad ut til å ha deltatt i diskusjonen om fordelingen av midlene på lagets aktiviteter og undergrupper. I noen lag har det vært orientert om tilskuddsordningen gjennom medlemsinformasjon, på årsmøtet våren 2001 og gjennom egne møter internt i laget. Det er også eksempler på lag der utformingen av en søknad til idrettsrådet, har vært basert på en søknadsrunde internt i laget. Jevnt over tyder imidlertid intervjuene på at fordelingen og bruken av midlene i begrenset grad har vært diskutert utenfor lagledelsen.

Dette trenger ikke bety at aktive i idretten ikke kjenner til ordningen. Laget kan på den ene siden være så oversiktlig at det ikke er behov for å diskutere bruken av de lokale aktivitetsmidlene spesielt. Et av lagene i Trysil kan være et eksempel på dette. Laget er forholdsvis lite og oversiktlig, avgrenset til en geografisk del av kommunen. Samtalene tyder på at midlene har gått med til å finansiere aktiviteter og investeringsprosjekter

som allerede var planlagt før ordningen ble iverksatt. På den måten har støtten bidratt til flere aktiviteter og til raskere gjennomføring av investeringsprosjektene.

Det er også flere eksempler på idrettslag som har etablert klare prosedyrer for hvordan de fordeler ressursene i laget. Stort sett har det i slike tilfeller vært snakk om å ta i bruk de fordelingsmekanismer lagene har i forhold til pengefordeling generelt i laget. Omfattende diskusjoner om bruken av de lokale aktivitetsmidlene har derfor blitt sett på som overflødig. Aktivitetsmidlene håndteres som annen støtte idrettslaget mottar, og fordeles i tråd med prosedyrene laget har vedtatt.

Andre idrettslag igjen har valgt å benytte midlene til særskilte formål, besluttet av styret fra år til år. Et lag i Sande kan sees som representant for denne typen. Midlene ble sett på som et ekstra tilskudd som ga rom for å sende ungdom, trenere og ledere på kurs for å styrke kompetansen og utvikle tilbudet laget gir. En lignende form for øremerking finner vi i et lag i Trondheim. Styret besluttet der å øremerke midlene til nedsettelse av treningsavgiftene for barn og ungdom. Midlene ble fordelt fra hovedlaget til gruppene, som så må dokumentere reduserte treningsavgifter. Vi får vite at ordningen ikke fungerer slik ennå, men at styret vil forsøke å få dette til ved fordeling av 2001-midlene.

Ulik praksis i lagene gjør det mulig å identifisere fem ulike former for hvordan aktivitetsmidlene har vært fordelt mellom aktiviteter og grupper i idrettslagene:

- a) *"Per hode-fordeling"*. I denne modellen registrerer styret eller lagsleder *antall medlemmer* i tilknytning til de enkelte aktiviteter og grupper i laget. Midlene blir så fordelt på aktiviteter og grupper i tråd med antall medlemmer med et likt kronebeløp til hvert medlem. Disse midlene inngår sammen med andre penger som aktiviteten eller gruppen har fått stilt til rådighet. I noen tilfeller har styret bedt om spesiell rapportering av bruken av aktivitetsmidlene, andre steder inngår de som en del av den generelle regnskapsrapporteringen gruppene er pålagt.
- b) *Aktivitetsbasert fordeling*. I denne modellen foretar styret eller daglig leder en registrering av *aktivitetene* i de ulike gruppene eller avdelingene i laget. Deretter fordeles midlene ut fra gruppens aktiviteter (for eksempel antall treninger, antall konkurranser, antall aktive utøvere mv).
- c) *Øremerking av midler til bestemte prosjekter og tiltak*. I denne modellen fordeler styret og/eller daglig leder midlene til utvalgte tiltak og prosjekter i avdelingene og gruppene i laget. Tildelingen kan baseres på hvilke tiltak gruppene eller avdelingene *planlegger* å gjennomføre - for eksempel på basis av gjeldende planer i gruppen eller avdelingen. Alternativt skjer fordelingen på basis av søknader fra gruppene.
- d) *"Bottom up-fordeling"*. I denne modellen har styret og/eller daglig leder overlatt til gruppene og/eller avdelingene å utarbeide et *budsjett* for sin gruppe/avdeling som omfatter aktivitetsmidlene. Deretter har styret vurdert budsjettforslagene og fordelt midlene etter en skjønnsmessig vurdering av de ulike budsjettforslagene.
- e) *Fordeling etter en generell behovsvurdering*. Det er også eksempler på at styret og/eller daglig leder har fordelt midler ut fra generelt kjennskap til hvilke *behov* som gjør seg gjeldende i ulike deler av laget. Denne modellen atskiller seg fra modell c ved at midlene ikke fordeles til bestemte tiltak og prosjekter.

Flere lag kombinerer to eller flere av ordningene som vi har skissert over. Vi kjenner også igjen flere av de nevnte fordelingsprinsippene fra idrettsrådenes valg av fordelingsnøkler. Men det er ingen klar sammenheng med hvilken modell idrettsrådet har valgt og den modell idrettslaget har valgt når det gjelder den interne fordelingen. Idrettsrådet kan ha valgt en ”per hode-modell”, mens idrettslaget kan ha valgt en intern søknadsbasert ordning. Men i de tilfeller hvor idrettsrådene har bedt om søknader fra idrettslagene, ser det ut til at midlene i laget er kanalisert til de som har stått for søknaden. Øremerking på et nivå (idrettsrådene) har da nedfelt seg i øremerking på lagsnivå. Men i disse tilfellene har idrettslagene i praksis forholdt seg til en prosjektstøtteordning mer enn en grunnstøtteordning.

Det er også et skille mellom de fem fordelingstypene når det gjelder styringen av midlene. Den overordnede styringen er mest tydelig i b og c, mens initiativet i større grad er overlatt til avdelingene og gruppene i modellene a og d og til dels også e. Dette påvirker også sporbarheten i forhold til hva midlene har gått til, alt avhengig av om det er snakk om øremerking eller fordeling av rammebeløp til gruppene og avdelingene.

Som følge av at ordningen i år 2000 var ny, fortalte flere informanter at de i første omgang valgte en enkel fordeling internt i laget. Flere lag gjorde likevel klare prioriteringer, først og fremst til fordel for ungdomsgruppen. Men mange av lagsrepresentantene har pekt på viktigheten av å fordele midlene på en enkel måte – både til laget og internt i laget mellom grupper og avdelinger. Slik kan tid og oppmerksomhet i størst mulig grad rettes mot primæraktivitetene.

4.3 Bruken av tilskuddsmidlene i idrettslagene

Hvordan har idrettslagene *brukt* pengene? Idrettsrådslederne ble bedt om å ta stilling til dette i skjemaundersøkelsen. Som vi så i kapittel 2 har ca 2/3 av idrettsrådslederne sentrale verv i idrettslag. Vi tror derfor at tallene nedenfor gir oss brukbare indikasjoner på hva pengene går til i idrettslagene. Først presenterer vi svarene til idrettsrådslederne. Deretter nyanserer vi dette bildet ved å gå inn på eksempler fra de idrettslagene der vi har foretatt intervjuer.

Som vist i tabellen under tror idrettsrådslederne at idrettslagene vil bruke en stor del av tilskuddet på treningsaktiviteter og utvikling av nye tilbud for barn og ungdom (66 og 51 prosent). Dernest følger drift av idrettsskoler for barn (41 prosent). Opplæring av ledere og trenere og utstyrskjøp kommer også ganske høyt opp på listen. I overkant av 1/3 av rådslederne tror at pengene vil gå inn i den alminnelige driften. Få av idrettsrådslederne tror at en stor del av pengene vil gå til lønn og honorarer. Når Kristiansand idrettsråd i 2001 ønsket å gi midler til idrettslag som har administrativt ansatte, slik vi så i forrige kapittel, er nok dette snarere unntaket som bekrefter regelen. Heller ikke likestillingstiltak, tiltak for utøvere med spesielle behov eller reduksjon i medlemskontingenten, er felt som når særlig høyt opp på listen. Men vi legger merke til at ”vet ikke-andelen” er høy for noen av kategoriene. En del av rådslederne har tydeligvis vært usikre, samt at noen kategorier har vært lite aktuelle.

Tabell 4.1: Idrettsrådsledernes vurderinger av hvordan idrettslagene vil benytte støtten. Hvor stor del av støtten tror du idrettslagene vil bruke på følgende områder? I prosent av antall svar.

	Stor del	Liten del	Vet ikke/ uaktuelt
Treningsaktiviteter	66	19	15
Utvikling av nye tilbud for barn og ungdom	51	36	13
Drift av idrettsskoler for barn	41	33	26
Går inn i den alminnelige drift	37	34	29
Opplæring av ledere og trenere	34	49	18
Utstyrskjøp	28	42	30
Oppstart av idrettsskoler for barn	25	37	38
Betale for halleie/anleggsleie	22	38	40
Redusere eller unngå økning i treningsavgiftene	20	38	43
Bedre tilbudet for funksjonshemmede	18	45	37
Bedre tilbudet for jenter	16	43	41
Konkurranser	16	50	35
Sosiale aktiviteter	16	53	31
Redusere eller unngå økning i medlemskontingenten	11	43	46
Betale lønn/honorar til trenere/ instruktører	4	47	49
Betale lønn/honorar for annet arbeid i idrettslagene	1	42	57

Intervjuer med daglige ledere i idrettslagene viser at de fleste betrakter støtten som en form for *aktivitetsstøtte* til barn og ungdom. De fleste av lagsrepresentantene er opptatt av at støtten ikke må gå inn i et eller annet administrativt sluk eller bli en “sovepute” for idrettslaget.

Under har vi satt opp noen eksempler på hva aktivitetsmidlene har gått til ut fra det som kom fram i intervjuene med idrettslagslederne.

Noen eksempler på bruk av tilskuddsmidlene i idrettslagene.

- Utbygging av en natursti for folk i bygda, tilrettelagt for funksjonshemmede
- Gjennomføring av et prosjekt knyttet til handikapidrett
- Fortløpende betaling av regninger – dvs. ”brukt på ungene” i stort
- Utstyr til aktiviteter i nyoppusset klubbhus
- Aktiviteter for barn og ungdom, kurs, sosiale samlinger, turer og reiser, men uten spesiell øremerking av midlene
- Utdanne trenere til de minste
- Delfinansiering av anlegg. Utbedringer på stadion, lysløype, samt aktivitetsopplegg for barn og unge i fotball og friidrett
- Ny aktivitet gjennom tilrettelegging for skøyter, samt innkjøp av utstyr
- Kjøp av treningstid i private haller
- Gjennomføring av planlagt opprustings- og vedlikeholdsarbeid på egne anlegg
- Reduksjon i treningsavgifter
- Gjennomføring av en friidrettsleir
- Midlene har gått inn i driftspotten knyttet til aktiviteter i juniorgruppa.
- Gjennomføring av aktivitet for jenter
- Ulike sosiale aktiviteter i junioravdelingen
- Bøte på dårlig økonomi i gruppene, dekke ”gamle synder”
- Supplering av drakter og utstyr til lagets medlemmer
- Ombygging av klubbhuset
- Nye håndballag på gutte- og jentesiden
- Honorere hjelpetrenerne
- Startet nye aktiviteter; svømming og badminton
- Lønne administrativt ansatte

Denne stikkordsmessige oversikten viser at bruken av støtten varierer stort - alt avhengig av hvilke behov som eksisterer i lagene og hvilke prioriteringer som er foretatt. Ganske mange av lagene har imidlertid lagt spesiell vekt på å hindre frafall i ungdomsgruppen, samt gi medlemmene et generelt bedre tilbud. Vi har tidligere trukket fram at det er variasjoner lagene imellom etter hvor stor kjennskap lagledelsen har til hvordan midlene faktisk er blitt brukt. Det bør likevel understrekes at mange lag ikke har vært så opptatt av å kartlegge bruken av aktivitetsmidlene spesielt. Målet har snarere vært en fornuftig bruk av de samlede ressursene som gruppene har til rådighet i tråd med målsetninger og handlingsplaner.

Men vi ser også eksempler på at midlene har hatt betydning for lagenes innsats når det gjelder å skaffe penger til laget. I noen lag har støtten gått til å *kompensere* for inntektsbortfall som følge av et ønske om å redusere treningsavgifter eller inntekter fra kakelotterier og loppemarkeder. Andre vil la støtten komme i *tillegg* til annen inntekt, og bruke den på alt fra utvidelse av klubbhuset, jenteprosjekter, sosiale arrangementer til kurs, utstyr og bedring av tilbudet til funksjonshemmede. Eksempelene over viser at lagene i stor grad har valgt å la aktivitetsmidlene komme i tillegg til andre inntekter.

Intervjuene antyder at det kun er mindre endringer i lagenes vurderinger av hvordan de vil bruke midlene for 2001 sammenlignet med år 2000. I noen lag vektlegges en større målretting eller strategisk bruk av midlene for å fremme et utvidet aktivitetstilbud eller for å kunne tilby nye aktiviteter. Bruk av midlene til utvidet stilling for daglig leder, med mål om at hun/han skal bidra til å generere økt aktivitet, er ett eksempel på en nyorientering. Leder- og treneropplæring er et annet eksempel på en mer målrettet bruk. For å trekke fram nok et eksempel, er de lokale aktivitetsmidlene brukt til å honorere hjelpetrenerne. En mer strategisk bruk kan også bestå i å gi ekstra støtte til noen idretter

eller grupper, eller for å få i gang nye aktiviteter. Men foreløpig vet vi ikke nok om idrettslagenes bruk av 2001-midlene til å kunne peke på bestemte endringer fra 2000.

Hvor viktige er så aktivitetsmidlene for idrettslagene? Idrettsrådslederne ble bedt om å vurdere betydningen av aktivitetsmidlene i forhold til lagenes økonomi. Over halvparten av rådslederne mener at aktivitetsmidlene vil ha stor økonomisk betydning for lagene. Ytterligere 37 prosent mener at betydningen vil være nokså stor. Bare 9 prosent av idrettsrådslederne mener at midlene vil ha nokså liten eller liten betydning for økonomien i idrettslagene.

Blant idrettslagene i case-kommunene er den økonomiske situasjonen for lagene svært forskjellig. Noen har brukbar økonomi, andre sliter. Felles for dem alle er at tilskuddsmidlene oppleves som kjærkomne tilskudd som gir mulighet for å realisere planer og tiltak de har diskutert lenge. Aktivitetsmidlene bidrar også til å lette presset på å skaffe inntekter på annen måte. Det gir de aktive i laget rom for å konsentrere seg mer om å drive primæraktivitetene.

Hvor mye utgjør aktivitetsmidlene i kroner og øre for idrettslagene? I år 2000 ble det fordelt i overkant av 81,2 mill kr til ca 5000 idrettslag. Det betyr at hvert lag i gjennomsnitt fikk i overkant av kr 16 000,-. Variasjonene er selvsagt store fra for eksempel IL Heming med kr 446 000,- og Gneist IL med 197 000,- til Røros golfklubb med kr 315,- og Lier helsesportlag med kr 121,-.

For å finne ut hvor mye de lokale aktivitetsmidlene utgjør i forhold til idrettslagenes totale inntekter har vi tatt utgangspunkt i den nylig gjennomførte idrettslagsundersøkelsen ved Institutt for samfunnsforskning (jf Enjolras og Seippel 2001). Den viser at gjennomsnittsinntekten til idrettslagene i 1999 var kr 451 261,-. I forhold til dette tallet utgjør midlene fra tilskuddsordningen ca 3,5 prosent av lagenes totale gjennomsnittlige inntekter.

Det må føyes til at flertallet av norske lag er små. Noen få store lag drar inntektstallene kraftig opp. Inntektskonsentrasjonen i den lokale idretten er med andre ord svært stor. Nærmere 65 prosent av idrettslagene har inntekter som er lavere enn kr 200 000,- i året, mens 45 prosent har lavere inntekter enn kr 100 000,- (Enjolras og Seippel 2001: 34).

Tall fra undersøkelsen til Institutt for samfunnsforskning viser at lagenes inntekter fra inntektsbringende tiltak (kakelotterier, loppemarkeder, kiosksalg mv) overstiger den andel som tilskuddsmidlene utgjør. Deres beregninger viser at de inntektsbringende tiltakene utgjør ca 26 prosent av idrettslagenes inntekter. Dersom idrettslagene hadde kuttet ut disse inntektene, på grunn av midler fra den nye tilskuddsordningen, ville de fleste lagene måtte redusere sin omsetning. I gjennomsnitt utgjør aktivitetsmidlene ca 14 prosent av de inntekter som bringes til veie gjennom inntektsbringende tiltak. Men som ISF har understreket i sin rapport, har mange av lagene ført opp en rekke forskjellige inntektskilder under sekkeposten ”inntektsbringende tiltak”.

Dette økonomiske bildet gjenspeiles i de lagene vi har vært i kontakt med. Jevnt over forteller informantene at midlene fra Kulturdepartementet er relativt begrensede i forhold til lagenes omsetning. Som vi tidligere har vært inne på ser likevel idrettslagslederne svært positivt på ordningen, både fordi idretten lokalt er tilgodesett med direkte tilskudd og fordi midlene bidrar til å redusere det økonomiske presset i lagene.

4.4 Mulige effekter av aktivitetsmidlene

I idrettsrådsundersøkelsen ba vi idrettsrådslederne ta stilling til noen påstander om mulige *effekter* av aktivitetsmidlene. Fordelingen av svarene er gjengitt i tabellen under. Påstandene er ordnet etter informantenes grad av enighet med påstanden.

Tabell 4.5: Idrettsrådslederens forventninger til hvilke effekter aktivitetsmidlene vil ha for idrettslagene. I prosent av antall svar.

	Helt/delvis enig	Både og	Helt/delvis uenig	Vet ikke/uaktuelt
Styrke stillingen til idrettsrådet i kommunen.	79	11	7	3
Flere barne- og ungdomsmedlemmer i idrettslagene.	67	23	7	3
Lettere å rekruttere ledere, styremedlemmer og/eller trenere til idrettslagene.	60	23	15	2
Mulig for idrettslagene å bruke mer tid på medlemskontakt og rekruttering av nye medlemmer.	60	20	14	6
Lettere å få frivillige til å engasjere seg i idrettslagenes arbeid.	54	30	13	3
Reduserer omfanget av inntektsbringende tiltak som kakelotterier, loppemarkeder og loddsalg.	31	21	47	1
Vesentlig mer tid må brukes på søknader, statistikk og rapportering.	17	19	62	2
Kommunale myndigheter vil øke sine bevilgninger til den lokale idretten som følge av aktivitetsmidlene.	8	19	65	8
Øke omfanget av sponsoravtaler mellom idrettslagene og lokale sponsorer.	4	24	52	19

Idrettsrådslederne uttrykker størst enighet med påstanden om at midlene bidrar til å styrke idrettsrådets stilling (79 prosent). Langt på veg bekreftes denne oppfatningen i intervjuene med laglederne. Oppfatningene varierer imidlertid med den posisjonen idrettsrådet allerede har fra før i kommunen. En lagsinformant peker på at ordningen så langt ”ikke har ført til endringer i idrettsrådets legitimitet (...). Idrettsrådet fungerte bra før også. Det har fått status fordi det sitter kompetente personer i idrettsrådet, bl a tidligere ledere fra større lag”. Likevel, som en annen informant påpeker, får idrettsrådet en mer betydningsfull rolle ved å ha ”myndighet over friske midler”.

Videre sier over 60 prosent av idrettsrådslederne seg helt eller delvis enig i at de lokale aktivitetsmidlene vil bidra til flere barne- og ungdomsmedlemmer i idrettslagene. De tror også at midlene vil gjøre det mulig å bruke mer tid på medlemskontakt. I svarene fra lagsrepresentantene får vi vite at noe av bakgrunnen for at mange av idrettslagene ønsker å kanalisere midler til trener- og lederopplæring, er at det kan gi dem bedre kompetanse til å utvikle aktivitetstilbudet i laget. Målet er å styrke kvaliteten på tilbudet. På den måten kan frafallet begrenses og det kan bli lettere å trekke til seg nye

medlemmer. I et lag hevdes det at ”tiden lederne nå bruker på å få inn midler kanskje er 60 til 70 prosent i forhold til de 80 prosentene de brukte tidligere”. Slik kan mer av tiden vris over på det som er kjerneaktivitetene i lagene.

I overkant av halvparten av idrettsrådslederne er helt eller delvis enig i at midlene bidrar til å lette rekrutteringen av frivillige til idrettslagenes arbeid. De tror også at rekrutteringen av frivillige til lederverv vil bli lettere med midlene. I intervjuene knyttes en slik utvikling primært til en mindre presset økonomisk situasjon i lagene, og at noe tid kan frigjøres til det de fleste frivillige finner mest meningsfullt, nemlig kjerneaktivitetene i laget. På den måten kan det bli mer attraktivt for frivillige å engasjere seg i lagenes virksomhet og til å ta på seg lederoppgaver.

Det er imidlertid interessant å merke seg at rådslederne er i tvil om tilskuddsmidlene vil bidra til å redusere på omfanget av de inntektsbringende tiltakene. Nærmere 50 prosent av rådslederne er helt eller delvis uenige i at midlene vil redusere omfanget av de inntektsbringende tiltakene. Resultatet er interessant sett i lys av rådsledernes optimisme i forhold til midlenes betydning for rekruttering av frivillige. Som vi så i innledningskapitlet er det nettopp de inntektsbringende tiltakene som er utpekt som en barriere mot (ytterligere) frivillig engasjement i idrettslagene.

Mindre i tvil er rådslederne når det gjelder administrative byrder som følge av tilskuddsordningen. Over halvparten sier seg helt eller delvis uenig i at vesentlig mer tid i lagene må brukes på søknader og statistikk (62 prosent). Oppfatningen på lagsnivå er noe mer nyansert. Flere av lagslederne peker på tendenser til byråkratisering av ordningen gjennom nye krav om aktivitetsregistrering og søknader. De er opptatt av å få til en samordning av det som kreves av aktivitets- og medlemsregistrering i lagene. På den måten kan en unngå at nye administrative byrdes legges på lagene som følge av den nye tilskuddsordningen. De ønsker seg en ordning som blir oppfattet som rettferdig og med minst mulig byråkrati. ”Heldigvis slipper vi å sende inn rapport om hvordan pengene er brukt – det ville tatt enda mer av vår tid” sier en informant. En annen informant forteller at de ”slet litt med idrettsregistreringen (...) og at det er for mye administrasjon, rapporter og registreringer i forhold til det at laget drives på frivillig basis og har begrenset omsetning”. Han avslutter med at ”kanskje må aktivitetsmidlene til slutt gå med til å betale autorisert revisor?”

Til sist i tabellen ser vi at få av rådslederne går god for en påstand om at kommunale myndigheter og sponsorer vil øke sin støtte til den lokale idretten som følge av tilskuddsordningen (henholdsvis 65 og 52 prosent er helt eller delvis uenige her). De lokale idrettsorganisasjonene har da også blitt oppfordret av NIF om å føre nøye tilsyn med utviklingen i den kommunale støtten. Flere eksempler på kommunale kutt har kommet til uttrykk i intervjuene på lags-, råds- og krets nivå både høsten 2000 og høsten 2001. Problemet har vært å knytte disse kuttene til den nye tilskuddsordningen. I samtaler med representanter for de kommunene hvor slike kutt har forekommet, kom det fram et mer nyansert bilde av årsakene til kuttene. Men dette er en problemstilling som vil kreve nøye overvåking etter hvert som tilskuddsordningen blir bedre kjent rundt omkring i kommunene.

Litteratur

- Andersen, R K (1996): "Motiver for frivillig innsats i Norges Røde Kors. *ISF-Rapport 1996: 2*. Institutt for samfunnsforskning, Oslo.
- Anheier, H. (2000) "Managing non-profit organisations: towards a new approach" *Arbeidsnotat nr.1* (januar) Centre for Civil Society, London School of Economics and Political Science (LSE).
- Berg, C og S Opedal (2001): "Evaluering av ny tilskuddsordning til lokale idrettslag. *En forstudie*". Arbeidsnotat RF-2001/050. Rogalandforskning, Stavanger.
- Brekke, K.A., S. Kverndokk og K. Nyborg (2000) "An economic model of moral motivation" *Diskusjonsnotat nr. 290* (desember) Forskningsavdelingen Statistisk Sentralbyrå, Oslo.
- Coates, D. (1998) "Public sector crowding out of private provision of public goods: the influence of differences in production costs" *Public Finance Review* 26.5; 460-479.
- Coston, J.M. (1998) "A model and typology of government-NGO relationships" *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 27.3; 358-382.
- Enjolras, B. og Ø. Seippel (1999) "Frivillighet, kommersialisering og profesjonalisering. Utfordringer i norsk idrett" *ISF-rapport 1999:9*. Institutt for Samfunnsforskning, Oslo.
- Enjolras, B. og Ø. Seippel (2001) "Norske idrettslag 2000. Struktur, økonomi og frivillig innsats" *ISF-rapport 4:2001*. Institutt for Samfunnsforskning, Oslo.
- Ibsen, B (1992): "Frivillig arbejde i idrætsforeninger". København. DHL/systeme.
- Innst. S. nr. 101 (1998-1999): *Innstilling fra familie, kultur og administrasjonskomiteen om statens forhold til frivillige organisasjoner. Stryking av aktivitet i lokale, frivillige organisasjoner*.
- Lorentzen, H og J Rogstad (1994): "Hvorfor frivillig? Begrunnelser for frivillig sosialt arbeid". *ISF-rapport 1994:11*. Institutt for samfunnsforskning, Oslo.
- Lorentzen, H. (1995) "Frivillighet i velferdsstaten", 51-69 i Klausen og Selle red. *Frivillig organisering i Norden* Oslo: TANO.
- Lorentzen, H (1997): "Integrasjon gjennom frivillige organisasjoner". *ISF-rapport 1997:19*. Institutt for samfunnsforskning, Oslo.
- Lorentsen, H. (1998) "From membership to market: voluntary organisations in Norway" *Nytt fra Norge* (mars) Utenriksdepartementet, Oslo

- Lorentzen, H. og K. Hoaas (2000): "*Offentlig styring av frivillige organisasjoner med barne- og ungdomsorganisasjonene som case*. Rapport 13:2000. Bergen/Oslo: Institutt for Samfunnsforskning og LOS senteret.
- Idrettsforbundet (1999): *Strategidokument for tingperioden 1999 – 2003*. Vedtatt av idrettsstyret 29. okt 1999.
- Rose-Ackerman, S. (1996) "Altruism, nonprofits, and economic theory" *Journal of Economic Literature* 34.2; 701-728.
- Steineke, J.M. (1999) "Frivillig arbeid i forandring – driftsmodeller for eldresentre drevet av Nasjonalforeningen for folkehelsen" *RF-rapport nr. 1999/326* Rogalandsforskning, Stavanger.
- St.meld. nr. 27 (1996-97) *Om statens forhold til frivillige organisasjoner* Kulturdepartementet, Oslo.
- St.meld. nr. 14 (1999-2000): *Idrettslivet i endring*. Kulturdepartementet, Oslo.
- St.meld. nr. 44 (1997-1998): *Tilleggs melding om statens forhold til frivillige organisasjoner. Styrking av aktivitet i lokale, frivillige organisasjoner*. Kulturdepartementet, Oslo.
- Tjelflaat, T og G Clifford (1999): "*Ansvar eller egeninteresse? Unge voksnes forhold til frivillig aktivitet*". Skriftserien fra Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge 1999:6.
- Wollebæk, D., P. Selle og H. Lorentzen (2000) *Frivillig innsats – sosial integrasjon, demokrati og økonomi*". Bergen: Fagbokforlaget.
- Young, D.R. (2000) "Alternative models of government-nonprofit sector relations: theoretical and international perspectives" *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 29.1; 149-172.

RF-Rogalandforskning
Postboks 8046
4068 Stavanger
Tlf. 51 87 50 00
Kontaktpersoner: Christin Berg og Ståle Opedal

Respondentnummer 1, 2, 3, 4, 5

Evaluering av ny tilskuddsordning til lokale idrettslag – spørreskjema til den som var leder av idrettsrådet i år 2000

Kulturdepartementet innførte i fjor en ny tilskuddsordning for lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom (tilleggsmidlene). I den nye ordningen har idrettsrådet myndighet til å fordele tilskuddsmidlene på idrettslagene. RF-Rogalandforskning er engasjert av Kulturdepartementet for å evaluere effekter av tilskuddsordningen og bidra i videreutviklingen av ordningen.

I fjor var første året med den nye tilskuddsordningen. For å kartlegge erfaringer fra oppstartsåret henvender vi oss til deg som var idrettsrådsleder i fjor. På den måten kan vi kartlegge erfaringer som vil inngå i diskusjonen om videreutvikling av ordningen.

De nye tilskuddsmidlene er ofte kalt tilleggsmidler. I tråd med det begrep som Norges idrettsforbund nå vil bruke, har vi i spørreskjemaet omtalt tilskuddet som *lokale aktivitetsmidler for barn og ungdom*.

Det er selvsagt en frivillig sak å fylle ut skjemaet, men vi vil på det sterkeste oppfordre deg til å svare da dette er av stor betydning for den videre utvikling av ordningen. De opplysningene du gir blir behandlet konfidensielt.

Du kan svare på alle spørsmålene ved å krysse av i bokser. Eventuelle spørsmål kan rettes til Ståle Opedal (51 87 50 00) eller Christin Berg (51 87 50 00). Vi ber om at du svarer så raskt som mulig, og **senest innen 6 april 2001**. Utfylt skjema legges i vedlagte svarkonvolutt og sendes til RF-Rogalandforskning, postboks 8046, 4068 Stavanger.

På forhånd tusen takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen
RF-Rogalandforskning

Ståle Opedal
prosjektleder

Faktaopplysninger

1. Hvor lenge har du vært leder av idrettsrådet?

Antall år | | | |

2. Har du per i dag sentrale verv i idrettslag?

	Ja	Nei
Daglig leder/nestleder	☐	☐
Styreleder/-medlem	☐	☐
Andre sentrale verv		

3. Er du fortsatt leder i idrettsrådet etter idrettsrådets årsmøte 2001?

Ja Nei Ikke avholdt årsmøte

4. Hvor mange idrettslag er det i kommunen (medlemmer i Idrettsforbundet)?

Antall lag | | | | |

5. Er alle idrettslagene i kommunen representert i idrettsrådets styre?

Ja Nei

Den lokale fordelingsprosessen

6. Hvilke av *tiltakene* nedenfor ble gjennomført for å involvere idrettslagene ved fordeling av aktivitetsmidlene? Sett flere kryss om nødvendig.

- Avholdt fellesmøte for idrettslagene om fordeling av aktivitetsmidlene
- Sendt skriftlig informasjon til idrettslagene (orienteringsbrev, søknadsskjema, høringsutkast)
- Gitt informasjon om tilskuddsordningen i nyhetsbulletin eller lokale medier
- Styret i idrettsrådet fordelte aktivitetsmidlene uten noen spesielle tiltak for å involvere idrettslagene

7. Hvilken *innflytelse* mener du følgende instanser hadde på vedtaket om fordeling av aktivitetsmidlene i år 2000?

	Stor innflytelse	Nokså stor innflytelse	Nokså liten innflytelse	Liten innflytelse	Vet ikke/ ikke aktuelt
Idrettslagene	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettskretsen	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettsrådets styre	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettsforbundet sentralt	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturdepartementet	☐	☐	☐	☐	☐

└

	I stor grad	I nokså stor grad	I nokså liten grad	I liten grad	Vet ikke/ ikke aktuelt
8. Vil du si at deltakelsen var <i>bred</i> i forbindelse med den lokale fordelingsprosessen?	☐	☐	☐	☐	☐

└

9. Legges det opp til endringer i den lokale prosessen ved fordelingen av aktivitetsmidler i år sammenlignet med år 2000?

Ja Nei Vet ikke

Hvis ja, kan du kort beskrive disse?.....

10. I hvilken grad vil du si at følgende *problemer* gjorde seg gjeldende da ditt idrettsråd fordelte aktivitetsmidlene år 2000?

	I stor grad	I nokså stor grad	I nokså liten grad	I liten grad	Vet ikke
Problem med uenighet mellom idrettslagene om fordelingen av pengene?	☐	☐	☐	☐	☐
Liten interesse i idrettslagene for å delta i diskusjonen om fordelingen av pengene?	☐	☐	☐	☐	☐
Problem med lavt kunnskapsnivå i idrettslagene om retningslinjene for tilskuddsordningen?	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på tid og kapasitet i idrettsrådets styre til å foreta fordelingen av aktivitetsmidlene?	☐	☐	☐	☐	☐
Uklare retningslinjer fra Kulturdepartementet?	☐	☐	☐	☐	☐
Uklare anbefalinger fra Idrettsforbundet?	☐	☐	☐	☐	☐

└

Fordelingen av aktivitetsmidlene på idrettslagene

11. Hvilket av de to *alternativene* under er mest dekkende for idrettsrådets fordeling av aktivitetsmidler i år 2000? Sett bare ett kryss

Pengene ble fordelt etter antall barn og ungdom i idrettslagene med samme beløp "per hode"

Pengene ble fordelt slik at bestemte grupper eller aktiviteter i idrettslagene ble prioritert (her hører også kombinasjoner av "per hode" støtte og ulike former for prioriteringer)

└

12. Hvis det ble foretatt *prioriteringer*, hvilke av følgende grupper og aktiviteter i idrettslagene ble prioritert? Sett flere kryss om nødvendig:

Ungdom

Barn

Funksjonshemmede

Jenter

Gutter

Oppstart av idrettsskoler

Drift av idrettsskoler

Opplæringstiltak

Etablering av nye idrettslige tilbud

Sosiale tilbud for både medlemmer og ikke-medlemmer

Andre prioriteringer:

└

13. Legges det opp til endringer ved fordelingen av aktivitetsmidlene i år sammenlignet med år 2000?

Ja Nei Vet ikke

Hvis ja, kan du kort beskrive disse?.....

14. I hvilken grad gjorde følgende *problemer* seg gjeldende ved fordeling av aktivitetsmidlene år 2000?

⊥	I stor grad	I nokså stor grad	I nokså liten grad	I liten grad	Vet ikke
Vansker med å fastsette hvilke idrettslag som har rett på aktivitetsmidler?	☐	☐	☐	☐	☐
Problem med å fastsette antall barn (6-12) og ungdom (13-19) i idrettslagene?	☐	☐	☐	☐	☐
Problem med å kartlegge aktiviteter og tilbud i idrettslagene som grunnlag for beregning av støttebeløp?	☐	☐	☐	☐	☐

Bruken av aktivitetsmidlene i idrettslagene

⊥

15. Hvor stor del av støtten tror du idrettslagene vil *bruke* på følgende områder?

	Stor del	Liten del	Vet ikke/ uaktuelt		Stor del	Liten del	Vet ikke/ uaktuelt
Sosiale aktiviteter	☐	☐	☐	Opplæring av ledere og trenere	☐	☐	☐
Konkurranser	☐	☐	☐	Betale lønn/honorar til trenere/ instruktører	☐	☐	☐
Treningsaktiviteter	☐	☐	☐	Betale lønn/honorar for annet arbeid i idrettslagene	☐	☐	☐
Utvikling av nye tilbud for barn og ungdom	☐	☐	☐	Betale for halleie/anleggsleie	☐	☐	☐
Bedre tilbudet for funksjons- hemmede	☐	☐	☐	Redusere eller unngå økning i medlemskontingenten	☐	☐	☐
Bedre tilbudet for jenter	☐	☐	☐	Redusere eller unngå økning i treningsavgiftene	☐	☐	☐
Oppstart av idrettsskoler for barn	☐	☐	☐	Utstyrskjøp	☐	☐	☐
Drift av idrettsskoler for barn	☐	☐	☐	Går inn i den alminnelige drift	☐	☐	☐

16. Hvilken betydning tror du aktivitetsmidlene har for økonomien i idrettslagene?

Stor betydning	Nokså stor betydning	Nokså liten betydning	Liten betydning	Vet ikke
☐	☐	☐	☐	☐

⊥

⊥

Mulige effekter av aktivitetsmidlene

17. Hvilke forventninger har du til mulige *effekter* av aktivitetsmidlene? Nedenfor har vi laget noen påstander som vi ber deg ta stilling til.

	Helt enig	Delvis enig	Både og	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke/uaktuelt
Aktivitetsmidlene vil styrke stillingen til idrettsrådet i kommunen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunale myndigheter vil øke sine bevilgninger til den lokale idretten som følge av aktivitetsmidlene.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil gjøre det lettere å få frivillige til å engasjere seg i idrettslagenes arbeid.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil føre til flere barne- og ungdomsmedlemmer i idrettslagene.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil øke omfanget av sponsoravtaler mellom idrettslagene og lokale sponsorer.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil føre til at idrettslagene reduserer omfanget av inntektsbringende tiltak som kakeotterier, loppemarkeder og loddsalg.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil gjøre det lettere å rekruttere ledere, styremedlemmer og/eller trenere til idrettslagene.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil gjøre det mulig for idrettslagene å bruke mer tid på medlemskontakt og rekruttering av nye medlemmer.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktivitetsmidlene vil føre til at vesentlig mer tid må brukes på søknader, statistikk og rapportering.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Retningslinjer for tilskuddsordningen

18. Til slutt har vi noen spørsmål om retningslinjene for den nye tilskuddsordningen.

	I stor grad	I nokså stor grad	I nokså liten grad	I liten grad	Vet ikke
I hvilken grad mener du informasjonen fra Kulturdepartementet om den nye tilskuddsordningen, har vært tilfredsstillende?	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad mener du informasjonen fra Idrettsforbundet og idrettskretsen, har vært tilfredsstillende?	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad har anbefalingene fra Idrettsforbundet påvirket idrettsrådets fordeling av aktivitetsmidler på idrettslagene?	☐	☐	☐	☐	☐

19. Tildelingen av aktivitetsmidlene kan skje på forskjellige måter. Hvor enig eller uenig er du i følgende alternativer?

	Helt enig	Delvis enig	Både og	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kulturdepartementets fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på antall innbyggere i alderen 6-19 år i den enkelte kommune.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturdepartementets fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på antall idrettslagsmedlemmer i alderen 6-19 år i den enkelte kommune.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturdepartementets fordeling av aktivitetsmidler mellom <i>kommunene</i> bør baseres på registrert aktivitet i idrettslagene i den enkelte kommune.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettsrådenes fordeling av aktivitetsmidler på det enkelte idrettslag i kommunen bør baseres på antall medlemmer i alderen 6-19 år.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettsrådenes fordeling av aktivitetsmidler på det enkelte idrettslag i kommunen bør baseres på registrerte aktiviteter i idrettslaget.	☐	☐	☐	☐	☐	☐